

יוצא לאור לקראת טו' בשבט תשפ"ה הבעל"ט

קונמרם

אאלפך חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך אשכול

תורה לשמה

תורת שעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקיישים: כוכבית [*]
סולמית [#] -
[מספר שיעור] -
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
(דרך המייל/פקס)
ישלח בקשה במייל
bilvavi231@gmail.com
מדרכי הקדושה עדיף לשלוח בקשה
דרך הפקס
03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן לצור קשר
עם מערכת
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
פקס: 03-5480529
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך אשכול

עבודה

ז בלבכיפדיה עבודת ה' אשכול

מחשבה

יט בלבכיפדיה אשכול
ל סוגיות במחשבה אשכול

רל"א שערים

לג צירוף א-ש / א-כ / א-ו / א-ל
ש-כ / ש-ו / ש-ל / כ-ו / כ-ל / ו-ל

קבלה

מה בלבכיפדיה קבלה אשכול
נ מילון ערכים בקבלה אשכול

ארמית

נג מילון ערכים בארמית
אשכול-אשכולא-אשכולא-אשכולא-
אשכולסמיקא-אשכולוסמיקא

ליקוטים

נו מחשבה

מדור עבודה

בלבביפדיה עבודת ה'
אשכול

בלבניפדיה עבודת ה' אשכול

משום שמונח בה הכח שהיא משווה את כל הדברים לאש, זהו הפנימיות שבאש, ומצד כך אש-כול ה'כל' זהו מלשון כללות וא"כ זהו אש של כללות שהופכת את הכל לאש, - וזהו אש-כל אש שהופכת את הכל לאש.

ועולה א"כ, שבחיצוניות של האשכול מונח אש של כילוי ובפנימיות שבאשכול זהו אש-כללות, אש שהופכת כל דבר לאש.

גילוי הכללות של דבר והיפוכו שבאשכול

אבל בעומק יותר המילה אשכול היא מהלשון "שָׁפַל את ידיו" שנאמר בפסוק אצל יעקב אבינו בברכתו למנשה ואפרים וכמו שמתרגם התרגום שם "חכמינו לידוהי" [ומובא ברש"י שם על אתר] וההגדרה של 'חכמינו לידוהי' - הרי מצד סדר הדברים ישנם שני צדדים ימין ושמאל ומצד כך - כיון שבמנשה ואפרים מנשה הגדול ואפרים הקטן הרי שמנשה צריך להיות בימין של יעקב ואפרים צריך להיות לשמאלו של יעקב, וכשיעקב משכל את ידיו הוא אומר ליוסף - "לא כן בני ידעתי בני ידעתי גם זה יהיה לעם וגם זה יגדל אולם אחיו הקטן יגדל ממנו" כלומר, שמי שנראה גדול יותר הוא בעצם קטן יותר ומי שנראה קטן יותר, הוא גדול יותר.

ולפי"ז מה ההגדרה של 'שכל את ידיו' - הוא מגלה את התפיסה ההפוכה של הדברים, כלומר, שלכא' הרי יעקב היה יכול להחליף את מקומם של אפרים ומנשה, וליתן את אפרים במקום של מנשה ואת מנשה במקום של אפרים, אבל דייקא יעקב לא החליף את מקומם אלא הוא משאיר את מנשה לימין ואת אפרים לשמאלו והוא רק משכל את ידיו מכח ה"גם זה יהיה לעם וגו' אולם אחיו הקטן יגדל ממנו" כלומר - נשאר התפיסה שמנשה

אשכול - כמו שנאמר בקרא (במדבר י"ג, כ"ג) "אשכול ענבים" וכן "אשכול הכופר".

הגמ' דורשת בתמורה את המילה אשכול כנוטריקון של 'איש שהכל בו' ו"שהכל בו" מתפרש בפשטות שיש בו את כלל התורה - מקרא משנה הלכות ואגדות וכו'.

ולפי"ז, כמו שדורשים כאן את האש שבאשכול כנוטריקון של איש שנצרך להוסיף את האות י' [-שבמילה איש] לאשכול, כך אפשר - ואף בפשטות יותר - לראות במילה אשכול את הנוטריקון של אש-כל.

שתי התפיסות של האש שמונח באשכול

וביאור הדברים - כמו שידוע יש באש שתי תכונות היפכיות זו מזו, תכונה אחת מתגלה בחיצוניות של האש ותכונה אחת מתגלה בפנימיות של האש, בחיצוניות של האש מתגלה כח המתנגד בבחינת אש של מלחמה, אש שמתנגדת לכל דבר ונלחמת בו באופן שהיא מכחישה אותו בכדי לבטל אותו ולכלות אותו, וזוהי התפיסה התחתונה של האש ומצד כך הלשון אשכול זהו אש-כל שה'כל' זהו מלשון כילוי.

אבל בפנימיות, התפיסה העליונה של האש היא שכל דבר שהיא נפגשת אתו היא נתפסת ואוחזת בו ומנסה להפוך אותו לאש, כלומר - כשהיא תופסת דבר ומכלה אותו, זה לא רק שהיא מכלה אותו אלא היא הופכת את הדבר המתכלה לאש, וכדוגמא לדבר מה שדורשים חז"ל על הפסוק "קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם - יכול כמוני" וכו' וכך זה באש שהיא הופכת את הדבר למציאות של אש כמו האש עצמה.

וזה העומק של האחדות שמתגלה באש

שקולים הם ויבואו שניהם".

ולפי"ז מה עומק ההגדרה של 'אשכל גם שניכם יום אחד'? מונח כאן שבעצם יעקב ועשיו הם שקולים, והמקום שזה מתגלה בהם הוא, שהרי מחד עשיו הוא הבכור ויעקב נולד שני ומאידך מכח "מכרה כיום את בכורתך לי" יעקב הופך להיות בכור וממילא עשיו מאבד את הבכורה, וזה אותו היפוך של סדר שמתגלה במנשה ואפרים של "אחיו הקטן יגדל ממנו", כלומר, יש את התפיסה של סדר הלידה שעשיו גדול מיעקב ומצד כך יעקב נקרא 'יעקב הקטן' אבל יש את התפיסה ההפוכה שמתגלה ביעקב של "אחיו הקטן יגדל ממנו" שזהו הנחלה בלי מיצרים' שנמצאת בחלקו של יעקב אבינו.

זה מונח ב"למה אשכל גם שניכם יום אחד", ומאותו מימרא של 'למה אשכל גם שניכם יום אחד' נעשה השורש שנשתלשל לאחר מכן לפעולה של 'שכל את ידיו' אצל יעקב אבינו בברכתו למנשה ואפרים.

וא"כ, עומק ה'הכל בו' זהו הגילוי של כללות ההפכים אצל יעקב ועשיו עד המדרגה של "הלא אח עשיו ליעקב נאום ה' ואוהב את יעקב ואת עשיו שנאתי" (מלאכי א', ב' ג') וכדברי רבותינו כידוע עד מאד שהתפיסה הפשוטה היא "ואוהב את יעקב ואת עשיו שנאתי" אבל התפיסה העמוקה יותר היא "הלא אח עשיו ליעקב" אח מלשון אחוה - איחוי וחיבור בבחינת שקולים הם זה לזה, וזוהי המדרגה של "אשכל גם שניכם יום אחד" כלומר שמתגלה העומק של ה'אח עשיו ליעקב' - לא מתגלה "וישטום עשיו את יעקב וגו' ויאמר עשיו בלבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי" (בראשית כ"ז, מ"א) אלא מתגלה מה שבעומק הם 'אחד'.

זהו "איש האשכולות - איש שהכל בו" שיש בו את כללות ההפכים.

והרי הגמ' אומרת בסוף פ"ק דב"ב על האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב שהקב"ה הטעימן בעולם הזה מעין עולם הבא

הוא הגדול ואפרים הוא הקטן שזוהי התפיסה שקיימת מצד סדר ההולדה, אבל מתגלה גם תפיסה הפוכה של "אחיו הקטן יגדל ממנו" שהקטן הופך להיות גדול והגדול הופך להיות קטן בערך מסוים.

ונחמד לפי"ז מה השייכות שבין אשכול ל'שכל את ידיו' שהם מאותו לשון - אשכול זהו איש שהכל בו כמו שהובא בראשית הדברים, וכפשוטו זהו כמו שנתבאר בראשית הדברים, שיש בו מקרא משנה תלמוד וכו' אבל בעומק 'הכל בו' היינו שמונח בו הכח של כללות ההפכים - לא 'הכל' רק מצד הריבוי, שיש בו גם זה וגם זה וגם זה - שזה בוודאי אמת שיש בו הכל מצד הכמות - אלא 'הכל' מצד האיכות, והכללות מצד האיכות היא לגלות בכל דבר ודבר את ה'דבר והיפוכו' איך כל דבר כולל את הפכו, - זהו 'איש האשכולות' - איש שהכל בו, - וזה מקביל ל'שכל את ידיו' כמו שנתבאר שמונח ב'שכל ידיו' הגילוי של הדבר והיפוכו שמלבד כפשוטו שמנשה הוא הגדול ואפרים הוא הקטן יש עוד תפיסה הפוכה של "אחיו הקטן יגדל ממנו".

הגילוי של 'שקולים הם' שבכללות ההפכים

ובעומק, זה מה שנאמר בפסוק שאומרת רבקה ליעקב "למה אשכל גם שניכם יום אחד", ולכאן מה השורש לכך שיש סיבה שיעקב ועשיו ימותו ביום אחד, שמכח כך אומרת רבקה 'למה אשכל גם שניכם יום אחד', וכפשוטו - כיון שהם ילחמו זה בזה יכול להיות ששניהם יבואו יחד לידי מיתה, אבל בעומק יותר אשכל זה מלשון אשכול וכמו שנתבאר שבאשכול מונח כח כללות של דבר והיפוכו דהיינו דבר שכולל את הפכו ומצד כך יש אשכל-אשכול ויש שקול שהם לשונות הקרובים אהדדי וכפשוטו בוודאי שהם חלוקים במשמעותם אבל בעומק השורש שלהם הוא אחד כי בכח הכללות שבאשכול שכולל את הפכו מתגלה האופן של "מכדי

שמצמצם את המדרגה הקודמת וממילא בהכרח שהמדרגה שבאה אחריה היא קטנה יותר ומצומצמת יותר, - זו תפיסה אחת של הבריאה שזוהי צורת האשכול.

אבל הצורה ההפוכה שקיימת בציור העולמות היא שהעולם העליון הוא אחד - אחדות, וככל שהעולמות הולכים ויורדים ממדרגתם, הם מתפרדים ונעשים מפוררים יותר ומפוזרים יותר בבחינת 'פרו ורבו' מלשון התפוררות, ודבר המתפורר הרי שבהכרח הוא נעשה רחב יותר כי בין פירור לפירור יש חלל בינתיים שגורם שהשטח שתופסים כל החלקים נעשה רחב יותר.

ומצד כך, ככל שהעולם עליון יותר הוא דק יותר וככל שהעולם יורד יותר הוא רחב יותר שזה הגילוי בצורה ההפוכה מהאשכול.

וזה מה שמונח בעצם במדרגת "יש לי כל" של יעקב אבינו, כי ב"יש לי כל" ישנם שתי תפיסות איך מתראה הבריאה, תפיסה אחת בצורת אשכול ותפיסה שניה להיפך מצורת אשכול, תפיסה של רחב מלמעלה וצר מלמטה ותפיסה של צר מלמעלה ורחב מלמטה, וזה מה שמתגלה 'בעומק ב'איש האשכולות' לשון רבים והיינו שיש בו אשכול והיפוכו של אשכול.

מהות מראה החלום של יעקב 'בעת יחם הצאן'

ובעומק מהו אשכול ענבים שמתגלה דייקא בענבים? - הרי כידוע עד מאד, עיקר האופן שמתגלה ביעקב אבינו שהוא איש האשכולות - שהכל בו זהו במה שהוא הלך ללבן ככל סדר הדברים שהיה שם שהוא היה רועה את צאן לבן וכו', ושם נאמר בקרא "ויהי בעת יחם הצאן וארא בחלום והנה העתודים העולים על הצאן עקודים נקודים וברודים" (בראשית ל"א, י') והיינו שהוא ראה את מראה הצאן שהם מתראים באופן של עקודים נקודים וברודים, וע"ז אומרים רבותינו שענב ר"ת עקודים

וזה מה שנאמר בהם 'בכל' 'מכל' 'כל', אצל אברהם נאמר 'וה' ברך את אברהם בכל', אצל יצחק נאמר 'ויתן לו מעשר מכל' ויעקב אומר "יש לי כל" היפך עשיו שאומר "יש לי רב", כלומר - הרוב שמתגלה אצל עשיו זהו כח של הכרעה שכשיש רוב כך ומיעוט כך מכריעים על פי הרוב, וזהו ה'יש לי רב' כח הכרעה, אבל יעקב אומר "יש לי כל" והיינו משום שהוא במדרגה של "איש האשכולות - איש שהכל בו" - זוהי מדרגת "יש לי כל" של יעקב אבינו.

שתי התפיסות ההפוכות שמתגלות בציור העולמות

ובעומק יותר, זה מה שמתגלה באשכול ענבים, שהרי כמו שמחדדים רבותינו, צורת האשכול היא שהוא רחב מלמעלה וצר מלמטה באופן שהוא הולך ומתקטן כלפי מטה, והיינו שמתגלה באשכול תפיסה שהעליון רחב יותר והתחתון קטן יותר.

אבל בעומק זה דבר והיפוכו, וכפי שחודד בדברי רבותינו כידוע עד מאד שישנם שתי תפיסות איך להסתכל על הציור של העולמות, הציור האחד זהו בצורת אשכול שכל שהמדרגה גבוהה יותר ועליונה יותר כך היא גדולה יותר, וככל שזה יורד יותר למטה היא נעשית מצומצמת יותר וקטנה יותר עד הענב היחיד שנמצא למטה בצורת ההתמעטות של האשכול, והיינו שצורת הבריאה היא באופן שמעיקרא קודם שנברא העולם היה גילוי של אור שאין לו גבול ובבריאה נעשה צמצום, אבל זה לא רק שנעשה פעם אחת צמצום לצורך בריאת העולמות ותו לא, אלא בכל תנועת הבריאה שקיימת בכל זמן, דבוק בה כח של צמצום בבחינת "מקרה הדבוק בעצם" כלשון הראשונים, ולכן כל מדרגה מצטמצמת ביחס למדרגה הקודמת אליה.

וזה עומק ההגדרה של ירידת הדורות שהדורות הולכים ופוחתים - "אין לך דור שאין קללתו מרובה מחבירו" והיינו משום שהכח של הצמצום הוא 'מקרה הדבוק בעצם'

כמו שנתבאר לעיל, וזה מה שמונח במדרגתו של יעקב אבינו שאמר "יש לי כל" - ומצד כך אשכול גופא הוא נוטריקון "יש לי כל".

והרי שהציור השלם שמתראה אצל יעקב אבינו זה במה שהוא רואה את הבריאה בתפיסה של דבר והיפוכו אבל באופן שהם מתחברים ביחד.

ה'דבר והיפוכו' שמתגלה אצל יעקב בארץ ישראל לעומת מצרים

וכבר הרחיבו המפרשים ביסוד הדברים שמבואר בקרא שבסוף ימי חייו של יעקב אבינו הוא היה במצרים, והרי כמו שאומר יעקב לפרעה "מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי" שזה היה כשיעקב אבינו היה בן ק"ל ברדתו למצרים בעמדו לפני פרעה, וכמו שמחדדים רבותינו שמיתתו של יעקב אבינו היתה כשהוא בן קמ"ז שנה והיינו משום שלאחר מכן נתווסף לו עוד י"ז שנים שהם בגימטריא טוב וכלשון הפסוק שהם באו לאכול את "טוב מצרים" שאלו הם הטו"ב שנה שיעקב אבינו היה במצרים.

והלא דבר הוא - הרי יעקב אבינו נמצא בארץ ישראל ומשם הוא יוצא ללכן וחוזר לארץ ישראל ורק לאחר מכן הוא יורד למצרים, ואיך יתכן הדבר שדווקא הטו"ב שנה שהוא היה במצרים בהם נתגלה האופן של הטוב שהיה בימי חייו, דווקא באופן שהוא נמצא במצרים.

אבל כפי שחודד השתא, יסוד הדברים ברור - בתפיסה הפשוטה מתראה שארץ ישראל זוהי המדרגה העליונה ומצרים זו המדרגה התחתונה, והיינו שלמעלה מתגלה הרוחב (למטה מתגלה הצר שזהו בחינת מצרים שהוא מקום המיצר וכלשון חז"ל שמצרים זה מיצר-ים, ובתפיסה הזו, כאשר יעקב נמצא בארץ ישראל הרי ששם יש מרחב ואילו במצרים יש מיצר, צמצום, כצורת אשכול.

וזה הק"ל שנה שיעקב אבינו היה בארץ

נקודים ברודים שזה ציור כל העולמות כולם, וזה הציור שמתגלה אצל יעקב אבינו בשעה שהוא הלך ללכן "בעת יחם הצאן וארא" וגו' שאז הוא רואה את המראה של הבהמות, והיינו שהוא ראה את המראה של צורת העולמות, איך בנוי כל צורת העולמות.

ומצד כך נאמר ביעקב לאחר שהוא עלה לארץ ישראל "ויעקב נסע סוכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות" (בראשית ל"ג י"ז) והיינו שיעקב חובק בתוכו את כל צורת הבריאה שמחברת אדם ובהמה בבחינת "אדם ובהמה תושיע ה'", זה צורתו של יעקב, מחד הוא הראש שזהו ישראל - לי-ראש ומאידך הוא העקב שזהו השם יעקב - י-עקב כי הוא מחבר את כל הקומה כולה, ולכן הוא מחבר גם את הצורה השלימה שזוהי מדרגת אדם ובהמה.

וזה מה שהוא רואה בחלום בעת יחם הצאן, - וזה ברור ופשוט, מה שהוא רואה בעת יחם הצאן, זה לא שהוא רואה רק את המראה שנוגע לצאן כשלעצמו אלא הוא רואה בעומק את כל צורת זרעו שלו שעתיד לצאת בצורה הזו, ומה שזה מתראה באופן של מראה הצאן זה בבואה והלבשה שמתגלה במראה הצאן, וכדוגמא, כמו שבהמת כהן אוכלת בתרומה מכח שמתראה בה האור של הכהן, כך גם בכל מה שראה יעקב אבינו בעת יחם הצאן זהו ההתראות של האדם איך שהיא מתלבשת באופן של בהמה שזהו בחינת "אדם ובהמה תושיע ה'" המצורפים ביחד דייקא, ומצד כך, מה שמתראה ליעקב אבינו זה מכח תפיסה שבשורש זה 'אחד' שזוהי בחינת יעקב עצמו וזה מתפרט לי"ב שבטים ולאופן של שבעים נפש, ככל סדר ההתפרטות עד ההתפרטות של ששים רבוא נשמות ישראל שכולם יוצאי ירך יעקב.

וזה מדרגה אחת שמתראה אצל יעקב אבינו.

אבל מתראה שם ה'דבר והיפוכו', מתראה שם צורת אשכול והיפך של צורת האשכול

כללות ההפכים המתגלה דוקא במצרים

אך במצרים מתגלה בטו"ב שנים הללו - ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים ואכלו את חלב הארץ" (שם מ"ה, י"ח) "ויושב יוסף את אביו וגו' ויתן להם אחוזה בארץ מצרים במיטב הארץ" (שם מ"ז, י"א) והרי שהי"ז שנה הללו מתגלים במדרגה של טוב, - ומצד כך, מהו עומק הטוב שקנה יעקב במצרים? - הקנין של כללות הדבר והיפוכו.

וכמו שברור ופשוט - לא במקרה הוא שהמקום שיעקב אבינו פועל את הפעולה של "שָׁפַל את ידיו" היה במצרים, כלומר - מונח כאן במה שהוא משכל את ידיו דייקא במצרים שזוהו כח שמונח במצרים ושם מתגלה האור הזה אצל יעקב אבינו.

והרי שכשיעקב אבינו יורד למצרים, הוא קונה את המדרגה של ה'יש לי כל' של כללות ההפכים, לא רק 'כל' באופן של 'מקרא משנה, תלמוד הלכות ואגדות' אלא 'יש לי כל' מלשון כללות ההפכים, זה מה שיעקב קונה בעומק כשהוא מגיע למצרים, ולכן הפעולה של "שָׁפַל את ידיו" שהוא פועל זה דייקא ביחס לזרעו של יוסף, כי נתהפך כאן הסדרים ובמקום שיעקב יזון את יוסף, יוסף זן את יעקב, - זה העומק של ההיפוך שמתגלה כאן מדין כללות ההפכים וזוהי המציאות המתגלה דייקא במצרים.

עומק ה'אנכי' שמתגלה במצרים

והעומק הוא רחב יותר^א - הרי כמו שנתבאר בכמה וכמה מקומות, עיקר מדרגת הגילוי השלם שהיה בבריאה זה הגילוי שהיה במתן תורה של 'אנכי ה' אלקיך' וכמו שדורשים חז"ל 'אנכי - מי שאנכי' וכמו"כ מבואר בגמ' ש'אנכי' זה ר"ת אנכי נפשי כתבית יחבית.

אבל ליעקב אבינו יש גם כן את אותו גילוי

ישראל שבתוכם הוא יוצא ללבן וחוזר לארץ ישראל וכמו שאומרים רבותינו שזה מקביל למה שמבואר בגמ' בעירובין שק"ל שנה פירש אדם הראשון מאשתו.

אבל לאחר מכן הוא יורד י"ז שנה למצרים - והרי סיבת הירידה היתה מכח "והרעב היה על פני כל הארץ" (בראשית מ"א, נ"ו) ואז נאמר "וירא יעקב כי יש שבר במצרים" (שם מ"ב, א') כלומר שביחס לארץ ישראל מתגלה במצרים מקום הרוחב, מקום ההרחבה.

והרי שכאן מתהפך סדר הדברים, ובוה מתגלה אצל יעקב אבינו ה'דבר והיפוכו'.

ועולה א"כ שבסדר הפשוט, ארץ ישראל שהיא 'ארץ זבת חלב ודבש' היא מקום הרוחב ומצרים היא מקום המיצר כצורת האשכול.

אבל מהצד העליון שמתגלה בסדר ההפוך הרי שבמצרים מתגלה 'יש שבר במצרים' שזוהו 'שבר' שהוא היפך שבירה אלא שבר באופן של פתיחה של מזון, שורש של שפע שיוצא, והרי שמתגלה כאן הדבר והיפוכו.

ובהבחינה נוספת - מה שסדר הדברים הוא שאב מפרנס את בנו ומצד כך יעקב מפרנס את יוסף, במצרים נתהפך סדר הדברים כמו שנאמר שם "ויכלכל יוסף את אביו" (בראשית מ"ז, י"ב) שהבן הוא המכלכל את אביו וכמו שנאמר לעיל שם "ויסוף הוא השליט וגו' הוא המשביר לכל עם הארץ" (שם מ"ב, ו') כלומר - מתראה כאן מהלך הפוך שבמצרים נתהפך סדר הדברים ויעקב אבינו ניזון מבנו טו"ב שנה.

והרי מבואר בגמ' בקידושין (דף ל"ב א') המחלוקת אם מצות כיבוד אב היא משל אב או משל בן ואם אין לו לאב לכו"ע זה משל בן שהבן צריך לפרנס את האב^א, אבל בוודאי שזה היפוך הסדרים והסדר הפשוט הוא שהאב מפרנס את בנו.

^א (עיי"ש בתוס' ד"ה אורו ליה).

^ב ויתבאר בקצרה ממש.

כאן לפי"ז שהירידה למצרים היא צמצום יותר גדול מהמדרגה של "כשהוא רוצה הוא משרה שכינתו בין שני בדי ארון".

והכח הזה זהו האור שמאיר מכחו של יעקב שמתגלה בו מקום העקב והיינו שלעומת מדרגת ארץ ישראל שנאמר בה "למטר השמים תשתה מים", על ארץ מצרים נאמר - "והשקית ברגליך כגון הירק" ומצד כך, כשיעקב [שמלשון עקב] יורד למצרים הרי שהוא מגלה את התפיסה של 'השקית ברגליך כגון הירק' שזהו המציאות של מדרגת רגלים שמתגלה במצרים, אבל הוא לא מגלה את זה מהצד הנפול בבחינת "בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם" שנאמר על מצרים, אלא הוא מגלה את זה מכח מדרגת כללות ההפכים של 'איש האשכולות - שהכל בו' שזהו ה'יש לי כל' שנאמר אצל יעקב.

וזה מה שהוא נותן ליוסף שהרי כמו שאומרים חז"ל שכל מה שקיבל יעקב משם ועבר מסר ליוסף, כלומר שבכלל מה שהוא מוסר ליוסף את כל מה שהוא קיבל בשם ועבר, הוא מוסר לו בעומק את התפיסה של 'איש האשכולות' שזוהי מידתו של יוסף שנקראת 'כל' שזהו הכח של כללות ההפכים שהוא מוסר לו.

וכבר נתבאר בכמה מקומות בעומק של השמות 'שם ועבר' ששם נקרא שם מלשון שם ועבר נקרא עבר מלשון עבר הנהר, ולפי"ז כשהוא מוסר לו מה שהוא קיבל משם ועבר היינו שהוא מוסר לו איך הוא מצטרף גם למדרגה ההפוכה שמונח ב'שם ועבר'.

מדרגת אברהם - דעת המבדלת ומדרגת יעקב - כללות ב' הצדדים

מצד אברהם מתגלה "אחד היה אברהם" ונאמר בו "אברהם העברי - שכל העולם כולו מעבר אחד ואברהם מן העבר השני" כדברי חז"ל והיינו שמציאותו היא באופן של 'דעת המבדלת' שהוא נבדל.

של 'אנכי', ובתחילה זה מתגלה במה שיעקב אבינו אומר ליצחק "אנכי עשיו בכורך", אבל יתר על כן בנבואה שהיתה ליעקב קודם הירידה ממצרים כשהקב"ה מצווה את יעקב לירד לשם, הקב"ה אומר ליעקב "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה" - וזה אותו 'אנכי' של 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים' והיינו שאותו 'אנכי' שהקב"ה מבטיח לו "אנכי אעלך גם עלה" זהו ה'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך" וגו' שהיה במתן תורה וזה אותו 'אנכי' שהתגלה בליל התקדש החג במכת בכורות "אנכי יוצא בתוך ארץ מצרים" שמתגלה במצרים מדרגת ה'אנכי'.

ולעניינא דידן השתא, כשה'אנכי' מתגלה בתוך ארץ מצרים זהו ה'דבר והיפוכו' המוחלט שהרי כלשון חז"ל הידוע מאד שמחד נאמר "הן השמים ושמי השמים לא יכלכלוך" אבל מאידך "כשהוא רוצה הוא משרה שכינתו בין שני בדי ארון" שזהו ה'ושכנתי בתוכם' שעיקר מקום ההשראה הוא במקום בית המקדש, ובתוך בית המקדש זהו בבית קדשי הקדשים במקום הארון.

וזהו הרי שורש ה'דבר והיפוכו', מצד אחד יש גילוי של 'אין סוף' - 'הן השמים ושמי השמים לא יכלכלוך' אבל מאידך מתגלה ה'משרה שכינתו בין שני בדי ארון' בצמצום, בגבולות בבחינת המיצר שמתגלה במצרים.

אבל העומק היותר גדול - זה לא רק שהקב"ה משרה שכינתו בין שני בדי ארון שהרי כדברי חז"ל, גאולת מצרים היתה "לא ע"י מלאך ולא ע"י שרף ולא ע"י שליח אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו", ואחד הטעמים הידועים מאד לכך זה שאם אילו מלאך היה יורד לשם הוא היה נופל ממדרגתו וכמו שקרה למלאכים הראשונים בדור המבול שנקראים 'נפילים' משום שהם נפלו ממדרגתם כך גם כאן המלאך היה נופל ממדרגתו מכח זימת מצרים - ערות מצרים.

ולכן דייקא הקב"ה בעצמו יורד שזהו ה'אנכי יוצא בתוך ארץ מצרים' והרי שמונח

‘ואכל’ שזה מלשון כללות ולא ‘ושתה’ - והיינו שהוא בא לתקן את הענבים שהיה באופן של אשכול דקלקול שכמו שנתבאר זוהי האש השורפת ומכלה שזה כח ההתנגדות שבאש בבחינת ‘עלמא דפירודא’.

ויעקב אבינו בכחו מתקן את המדרגה הזו של האש ע"י הגילוי של האשכול דתיקון, אש שכוללת את הכל.

ה"באש אני עתיד לבנותה" שמכח "בית יעקב אש"

והרי נאמר בקרא "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשיו לקש" - מהו הכח של יעקב אבינו שהוא במדרגת 'בית יעקב אש' - אז מהצד התחתון ע"י ה'בית יעקב אש ובית יוסף להבה' נעשה מציאות הביטול של עשיו שזהו 'ובית עשיו לקש', אבל מהצד העליון ב'בית יעקב אש' מתגלה האש של 'איש האשכולות' בבחינת אש-כול שכוללת את הכל, זוהי האש של יעקב אבינו - אצלו מתגלה 'בית יעקב אש' ואצלו מתגלה 'יש לי כל' והרי שאצל יעקב מתגלה הכח של אשכול.

והאש הזו היא האש שכוללת בקרבה את כל המדרגות כולם, ועל זה נאמר "באש אני עתיד לבנותה" שלומדים מהפסוק "ואני אהיה לה חומת אש סביב", ושורשו הוא במה שיעקב אבינו מצרף את המדרגה השלימה של האש שמתגלה בה הכח שהיא כוללת את הכל.

וביאור הדבר - הרי כדברי חז"ל יעקב אבינו קראו לבית המקדש בית, כלומר - המהות של בית הוא במה שיש לו ששה צדדים, לעומת מה ש'אברהם קראו הר ויצחק קראו שדה' יעקב שקראו בית היינו שהוא מקום שיש לו ששה צדדים, זוהי תפיסה שלימה של בית, ומכחו של יעקב אבינו שקראו בית מתגלה כידוע הכח שכולל בתוכו את כל הששה בבת אחת.

מהות כללות האש דלעת"ל

אלא שעדיין זה ששה צדדים שכל צד הוא לעצמו ורק שע"י כח המחבר זה הופך להיות בית, אבל בעומק יותר "באש אני עתיד לבנותה" שזה קאי על בית המקדש השלישי

אבל כחו של יעקב אבינו הוא לצרף את מה שנמצא בצד השני ולכן נאמר ביעקב "כי במקלי עברתי את הירדן הזה" כי כשהוא עבר את הירדן מכח שאז הוא נמצא בעבר השני, לכן אז בא ונלחם עמו שרו של עשיו, ולכן מתגלה שגם למי שמתנגד אליו מהעבר השני שזה שרו של עשיו אומר יעקב "לא אשלחך כי אם ברכתני" ושם עומק הברכה היתה ה'הודה לו על הברכות' - ובעומק היינו שהוא הודה לו על מה שיעקב אמר לעשיו 'יש לי כל', וה'יש לי כל' זה גופא עומק הברכה שמתגלה שמה שיש ליעקב משורש הברכות זה לא באופן של 'יש לי רב' כמו מצד עשיו אלא 'יש לי כל' וזהו ה'הודה לו על הברכות'.

ומכח כך מתגלה ביעקב אבינו 'איש האשכולות' שזהו כח כללות ההפכים כמו שנתבאר, ועיקר הכללות של ההפכים הזו מתגלה אצל יעקב כשהוא נמצא במצרים שזהו מקום הגילוי השלם של יעקב אבינו.

גדר תיקון חטא אדם הראשון שע"י יעקב אבינו

ובמצרים הוא קונה את עומק המדרגה שבאה לתקן את חטא אדם הראשון וכידוע מאד שגלות מצרים היא התיקון לחטא אדם הראשון, וכמו שנתבאר לעיל שמה שיעקב יורד למצרים כשהוא בן ק"ל שנה זהו כנגד הק"ל שנה שאדם הראשון פירש מאשתו.

כלומר - אדם הראשון אכל מעץ הדעת טוב ורע שטוב ורע הם הפכים ועץ הדעת זה הכללות שבו הם מתגלים, ודייקא אדם הראשון אכל מהם שאכל זהו א'-כל, הכח לכלול את הדבר, אלא שאכילתו היתה באופן של 'עלמא דפירודא' שנעשה שהטוב יהיה לעצמו והרע לעצמו, - זה שורש הקלקול שהיה באדם הראשון.

ויעקב אבינו שצורתו היא כצורת אדם הראשון כדברי הגמ' בב"ב כידוע - "שופריה דיעקב אבינו כשופריה דאדם הראשון" הוא זה שבא לתקן את החטא של אדם הראשון, והוא בא דייקא לתקן את חטא עץ הדעת שלחך מ"ד - "ענבים סחטה לו ואכל" - ודייקא נאמר כאן

בוקר וערב אלא 'תמיד' כפשוטו שגם בלילה יש מציאות של אש כל הלילה כולו - זהו ה"אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה".

זהו כחו של יעקב אבינו, וזוהי ה'אש תמיד' של ה'באש אני עתיד לבנותה', הגילוי של האש השלימה. וזהו בעומק אש-כל - איש שהכל בו, ומה ש'הכל בו' כלומר שהוא מגיע לבחינה של שקול ולכן זה יוצר את המדרגה של 'הכל בו', ובמדרגה הזו נמצא 'יעקב אבינו שנקרא 'איש תם' מלשון שלם, 'איש האשכולות - איש שהכל בו'.

שאלה מהשומעים

שאלה: מה מונח בפעולת ההוצאה של האשכול ענבים מארץ ישראל שהיתה ע"י המרגלים.

תשובה היא גופא, אם המרגלים היו מדברים בשבחה של ארץ ישראל הרי שהם היו מגלים את האשכול ענבים באופן של 'איש שהכל בו' ומצד כך מה ש'בני ענק ראינו שם' שהם ראו אנשים גדולים, מצד התיקון הם היו צריכים להבין שזה בבחינת 'איש שהכל בו', אבל המרגלים אמרו "ארץ אוכלת יושביה" שזהו משורש ה"ענבים סחטה לו ואכל" דקלקול, ולכן היא גופא היה השורש ליציאת האשכול ענבים באופן של 'ענבים סחטה לו ואכל' דקלקול בחזרה.

שאלה: האם כמו שבטו"ב שנים שיעקב היה במצרים מתגלה התיקון, כמו כן זה מתגלה בגם ב'עקבתא דמשיחא' שהוא בבחינת 'עקב'?

תשובה: בעקבתא דמשיחא מתגלה כח שער הנ' שהוא כללות ההפכים, ומצד הרע זה כללות ההפכים דקלקול, ומצד התיקון זה כללות ההפכים דתיקון, וזה א"כ מתגלה בעקבתא דמשיחא שמצד אחד יש גילוי של טוב שלם שזה כללות ההפכים ומצד שני יש גילוי הפוך לחלוטין שהוא עומק הרע שכולל בתוכו את כל הרע בבת אחת - מתגלה "הכל בו" אבל מצד התפיסה של הרע והיינו שהוא כולל את הכל - וגם את הטוב - אבל באופן דרע.

מתגלה מדרגה עליונה יותר כי בית שנבנה באש הרי שכל הששה צדדים הם אחד - אש - כשהבית נבנה מאבנים לכל צד יש את האבנים שלו וכדוגמא שנאמר על הבית והעליה שנפלו - זה נוטל עציו ואבניו וזה נוטל עציו ואבניו, והמדרגה הזו היא המתגלה במשכן שהיה קרשים בכל צד וכמו שאומרים חז"ל שלאחר שפירקו את המשכן, האופן שהחזירו את המשכן היה שנותנים כל קרש במקומו שלו בלא שינוי מקום, והרי שיש מקום לכל צד - זהו תפיסת ששה צדדים המחברים שמתגלה במשכן ושם היתה השראת השכינה - 'כשהוא רוצה הוא משרה שכינתו בין שני בדי ארון'.

אבל בבית השלישי נאמר "באש אני עתיד לבנותה" כלומר - מצד החורבן שנאמר "באש הצתי" זוהי אש המכלה, אבל מצד הבנין שנאמר "באש אני עתיד לבנותה" זוהי אש הכוללת. אבל בעומק, הכללות של האש היא שכל הששה צדדים זה אותה אש, ומצד כך, בהאי עלמא מתגלה באש "ששה אישות הם" כמו שאומרת הגמ' ביומא בדף כ"א, אבל המדרגה השלימה אין כאן ששה סוגים של אישים אלא זהו אש אחת שבה נאמר 'אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה'.

כשיש באש סוגים שונים הרי שהיא לא 'תמיד' כמו שברור, כי הכח ההיפכי מתנגד אליו, אבל לכאורה איך מתגלה ה"אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" הרי יש תמיד של שחר בבוקר ותמיד של בן הערביים בערב ואילו הלילה זה לא זמן הקרבה? - אלא שאברים ופדרים שהועלו על המזבח מבעוד יום ועדיין לא נתעכלו מבעו"י הם הולכים ומתעכלים כל הלילה כולו, וזה מקביל לכחו של יעקב אבינו שתיקן תפילת ערבית כלומר שבזה הוא מתקן את ה'תמיד' שלא יהיה רק

^ג כמו שמפורט שם בגמ' - אש ששותה ואוכלת, שאוכלת ואינה שותה, ששותה ואין אוכלת, אש אוכלת אש וכו'.

^ד ואם גם בזה לא סגי, מביאים לצורך האש קרבנות 'קץ המזבח' אבל ביסוד הדבר מה שמצינו שכשר בלילה שמכח כך לא רק ביום מתגלה 'תמיד' אלא גם בלילה. זהו באברים ופדרים שלא נתעכלו מבעו"י שהולכים ומתעכלים כל הלילה כולו.

סיכום

[מאירה כאן בשיעור תפיסת הכללות, הכח לכלול הפכים והמהלכים שמאפשרים את הגילוי ההפכים לאחד הפכים ולגלות שבעומק הם אחד]

א. כלל הבריאה בנויה באופן של 'דבר והיפוכו' שלכל כח ישנו כח שהוא היפכי לו, ובמבט של 'עלמא דפירודא', האפשרות לכלול אותם יחד זה באופן שהם ישארו נפרדים וכל כח עומד לעצמו, - ואם יש אופן לחבר ביניהם זהו ע"י שכל אחד מכריע את זולתו כרוב המכריע את המיעוט או שכל אחד מכחיש את האחר ומבטלו.

ב. אבל מצד התיקון, כח הכללות זהו הכח לחבר את הדברים באופן שכל דבר נמצא במקומו שלו, ודוגמא לדבר בתפיסה של בית שזהו מקום שיש לו ששה צדדים המחוברים יחד ומכח שהם כלולים יחד נעשה בית, - ולכן מתגלה במשכן שכל קרש היה נתון במקום המיוחד לו.

ג. ובעומק יותר, הכח לכלול ב' הפכים הוא ע"י הגילוי שבכל דבר מונח גם הפכו וע"כ מתגלה האפשרות להשוות ביניהם עד שב' הדברים יהיו שקולים זה לזה ומכח כך אפשר לאחות ולאחד אותם ויתגלה שבעומק הם אחד.

ד. ושורש הדברים הוא בשתי התפיסות הכלליות באופן שבו מתראה הבריאה, תפיסה אחת הוא בצורת אשכול שרחב מלמעלה וצר למטה ומצד כך, המדרגה העליונה היא אור שאין לו גבול שקדם לבריאה וכל מדרגה תחתונה יותר, מתמעטת ומצטמצמת יותר ביחס למדרגה הקודמת אליה, והתפיסה השניה היא להיפך מצורת אשכול - צר מלמעלה ורחב למטה ומצד כך העולם העליון הוא

אחד וככל שהעולמות יורדים הם הולכים ומתפרטים, - ואצל 'איש האשכולות' - שהכל בו' מתגלים ב' האשכולות, כלומר - מתראים ב' התפיסות אבל באופן שהם מתחברים יחד.

ה. ובעומק עוד יותר, הרי בכל ב' דברים היפכיים מתגלה סדר פשוט שבו לאחד יש ערך יותר מזולתו - אבל כח כללות ההפכים הוא לגלות גם את ההיפוך מהסדר הפשוט, שאדרבה - הדבר השני הוא בעל ערך יותר, וזה גופא יוצר שהם שקולים זה לזה, - וזה המתגלה במדרגת 'יש לי כל' של יעקב אבינו שהוא כולל את הפכו ע"י שהוא מגלה את התפיסה ההפוכה מהסדר הפשוט של הדברים, ולכן אם הסדר הפשוט הוא שעשו הבכור ויעקב הקטן, הוא מגלה להיפך, שהוא הבכור - עד גילוי התכלית בתפיסת העומק של 'כי אח עשיו ליעקב' ששקולים הם, וכן אם הסדר הפשוט שמנשה הגדול בימין ואפרים הקטן בשמאל, יעקב שכל את ידיו בכדי לגלות את ההיפך - 'אחיו הקטן יגדל ממנו'.

ו. ועיקר מקום הגילוי של זה הוא ביחס שבין ארץ ישראל למצרים בתפיסה הפשוטה בא"י נמצא המרחב והיא במדרגה העליונה של 'למטר השמים תשתה מים' ואילו מצרים היא מקום המיצר והצמצום, אבל כשיעקב יורד למצרים מתגלה להיפך, שבא"י יש רעב ואילו במצרים יש שפע והרחבה - ודייקא במצרים מתגלה הטו"ב שנים דיעקב לעומת 'מעט ורעים' דא"י.

ז. ושורש הדברים הוא בכללות ההפכים המתגלה אצלו יתברך שמו, שמחד 'הן השמים ושמי השמים לא יכללוך' - גילוי של אין סוף, ואעפ"כ 'כשהוא רוצה משרה שכינתו בין ב' בדי ארון'

ט. עץ הדעת כולל את ב' ההפכים של טוב ורע ובמה שאדם הראשון אכל ממנו התגלה א'-כל הכח לכלול הפכים אבל באופן של 'פירודא' שהטוב נשאר עומד לעצמו והרע לעצמו, ויעקב אבינו שהוא מעין שופריה דאדה"ר בא לתקן זאת ולגלות את כללות ההפכים בתיקון.

י. בעקבתא דמשיחא שמתגלה כח שער הנ', מתגלה מחד כללות ההפכים דקלקול שזהו כח של 'הכל בו' שכולל את הכל - אף את הטוב - באופן של רע - 'פירודא', ולעומת כך מתגלה גילוי של טוב שלם כללות ההפכים מצד התיקון.

א-ש אשכול בלכביפדיה עבודת ה'
מספר שיעור בקול הלשון 34302470

שזה מקום הצמצום של הגבולות, ומצד כך, הגילוי השלם של 'אנכי' שהיה במתן תורה, הוא הוא הגילוי של 'אנכי יורד בתוך ארץ מצרים' במקום הצמצום המוחלט, ובפרטות זה מתגלה ליעקב - 'אנכי ארד עמך מצרימה' וגו'.

ח. שורש תפיסת כללות ההפכים של 'אשכול' - איש שהכל בו' הוא ב'אשכול' - אש שכוללת את הכל, שאם כפשוטו האש מתנגדת לכל דבר ומכלה אותו שמצד כך אשכול זהו אש המכלה, אבל בפנימיות, כח האש הוא להשוות כל דבר להיות אש כמוה במה שהיא הופכת אותו לאש, ומצד כך 'והיה בית יעקב אש' זהו האש שכוללת הכל, וזה ה'באש אני עתיד לבנותה' שיתגלה לעת"ל בבית שלישי שאין בו ששה צדדים באופן שכל צד עומד לעצמו והם מחוברים אלא שכל הצדדים הם אש אחת.

מדור מחשבה

בלבביפדיה מחשבה

אשכול

סוגיות במחשבה

אשכול

בלבביפדיה מחשבה אשכול

צייון השייכות בין אברהם למהות 'אשכול' וג' בחינות בה.

האשכול הוזכר בתורה בפעם הראשונה במלחמת אברהם בארבעת המלכים את החמישה, (בראשית יד י"ב-י"ג) "ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי אברם וילכו והוא ישב בסדם. ויבא הפליט ויגד לאברם העברי והוא שכן באלני ממרא האמרי אחי אשכול ואחי ענר והם בעלי ברית אברם". וביאר שם רש"י "שכרתו עמו ברית. דבר אחר, שהשיאו לו עצה על המילה. כמו שמפורש במקום אחר". ומבואר שישנה ברית הקושרת בין אברהם ובין אשכול, ואף יעץ הוא לאברהם בעניין המילה. ונראה כי ישנו יחס ייחודי בין אבינו אברהם ובין אשכול.

עוד מצינו עניין האשכול ביחס נוסף, והוא בסיפור שר המשקים ליוסף את חלומו, שנאמר (שם מ י) "ובגפן שלשה שריגם, והוא כפרחת עלתה נצה הבשילו אשכלתיה ענבים". אמנם עיקר אזכור האשכול בתורה, היא הזכרת האשכול בפני עצמו שלא ביחס, כפי הנאמר במעשה המרגלים (במדבר יג כ"ג) "ויבאו עד נחל אשכול, ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישאהו במוט בשנים, ומן הרמנים ומן התאנים". ובפסוק לאחמ"כ נאמר "למקום ההוא קרא נחל אשכול, על אדות האשכול אשר כרתו משם בני ישראל". וזהו אשכול שנאמר ביחס לאשכול עצמו.

ושורש האשכול מצינו אף בדברי רבקה, שאמרה ליעקב בנה אחר לקחת הברכות

מעשיו, "עד שוב אף אחיך ממך ושכח את אשר עשית לו ושלחתי ולקחתך משם למה אשכל גם שניכם יום אחד" (בראשית כז מ"ה). ואשכל זה עניינו משורש 'שכול' אלא שמצטרף הא' למילה, אך עיקר המילה היא שורש 'שכול'. שמשמעותו קבירת הבנים כפי שנאמר (שם מג י"ד) "ואני כאשר שכלתי שכלתי". (כפי המתבאר ברש"י). וכע"ז מצינו לשון 'שכל' והפכו 'שיכל את ידיו' (שם מח י"ד), וכדלהלן.

השייכות השרשית בין לשון 'אשכול' למילה 'שכול', נגלית בגימ' של 'אשכול' שהוא גימ' 'נחש' (עם הכולל), ועניינו כדתניא (ברכות מ א) "אילן שאכל ממנו אדם הראשון, רבי מאיר אומר גפן היה, שאין לך דבר שמביא יללה על האדם אלא יין, שנאמר וישת מן היין וישכר". ונמצא שהנחש פיתה את האדם לאכול האשכול, וענשו של האדם הוא "ביום אכלך ממנו מות תמות" (בראשית ב י"ז). שנעשה מציאות של שכול - מוות. וא"כ הרי שבאכילת ה'אשכול' ענבים נתחדשה מציאות ה'שכול'.

עניין נוסף המתגלה באותו השורש הוא "שיכל את ידיו". והוא הפך השכל, שהשכל עניינו לילך בדרך ההגיון הישר והטבעי, אמנם ה'שיכל' מבטא את הפכו והוא החלפת ההגיון, וביצוע פעולה הנוגדת את השכל, וכפי שאמר יעקב ליוסף (שם מח י"ט) "וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי, גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל, ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה מלא הגוים". כלומר, שהן אמת הוא הגדול, אמנם יש לנהוג כאן הפוך מן ההגיון הפשוט,

כיון שאחיו הקטן יגדל ממנו.

וכעי"ז יש באכילת הענבים שהם גורמים ל'שיכרות'. ועניין השיכרות היא החלפה, וכפי שידוע מחז"ל גבי השתיה בפורים (מגילה ז ב) "אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". כלומר שמהפך בדעתו הברוך והארור. והיא ההחלפה הנעשית ע"י הענבים, כעניין שמצינו בשורש 'שיכל'.

מדרגת ה'אשכול' כעירוב הטוב והרע.

ובאמת היפוך הטוב והרע טמון בשורש חטא אדה"ר. שצורת הקלקול ד'עץ הדעת טוב ורע' אינו רק בדיעת הטוב והרע כל אחד לפי עניינו, אלא עומקו הוא שהטוב והרע משמשים בערבוביא. כלומר, שבאכילת אדה"ר מעץ הדעת טוב ורע, נעשה מציאות של החלפה בין טוב ורע, ע"י שנוצר תערובת ביניהם, ואין הם עומדים כמציאות נפרדת.

ועניין התערובת דקלקול, שהוא שורש 'עירוב', ע-ר-ב' מלשון רע-ב', שמשמעותו שהרע אינו רק עומד לעצמו אלא שאף מתערב עם הטוב. וזה עומק דברי רבקה "למה אשכל גם שניכם יום אחד", כיון שהם 'שקולים', וזה נתגלה בכך שנקברו באותו יום, כידוע בדברי חז"ל (סוטה יג א) "ואף על גב דמיתתן לא ביום אחד הוא, קבורתן מיהא ביום אחד הוא". ובאמת ראשו של עשיו נקבר במערה, מפני שבעומק הם שקולים, אולם בידי עשיו ישנה מציאות של החלפה - תערובת. כנאמר "הקול קול יעקב והידיים ידי עשיו" (בראשית כז כ"ב).

והוא בחינת 'שיכל', שפירושו מציאות של החלפה וכפש"נ. ונמצא, שההחלפה המתגלית

ב"למה אשכל גם שניכם", ולמעשה ב"הקול קול יעקב והידיים ידי עשיו", ע"י שלבש בגדי עשיו החמודות וידיו התחלפו לידי עשיו, והיא שורש ההחלפה של "שיכל את ידי" בברכת יעקב.

ובזה יובן לעומק מדוע בא יוסף קודם מות אביו, "ויאמר ליוסף הנה אביך חלה ויקח את שני בניו עמו את מנשה ואת אפרים" (שם מח א'). שישנו כוח מיוחד דייקא קודם המיתה. ועניינו שקודם המוות מתגלה עניין ה'שיכל', כיון ששורש המוות הוא באכילה דקלקול, ע"י שהנחש שהוא בגימ' 'אשכול' הסית. ומש"כ בנקודת המוות הזו מתגלה עניין ההחלפה. ומש"כ הדגיש יצחק לעשיו שיברכהו לפני מיתתו שכיוון יצחק בבחינת 'מזליה חזי' לעניין ההחלפה, וזה מה ששמעה רבקה (שם כז ד') "ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תברכך נפשי בטרם אמות. ורבקה שמעת בדבר וגו'" ואף ביעקב נאמר (שם מה כ"ח) "ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי אלכה ואראנו בטרם אמות" שהיה חפץ שם להתגלות ההחלפה וכפי שנתבאר.

הפגם בברית דאברהם ע"י 'אשכול'.

וביתר עומק, מתבאר ע"פ חלק מהדעות בחז"ל שבאמת מל אברהם את אשכול, וע"י המילה מת. ומשמועות, מכיון שמציאות חייו של אשכול היו מכוח הערלה, ששורש 'ערלה' הוא רע-ל', שהוא 'רע' דשורש הקלקול ע"י הנחש, שגרם את מיתת אדה"ר. וזה היה שרשו של אשכול שהוא בגימ' 'נחש', ולכך מת מיד כאשר מל אברהם את ערלתו.

ומאידך שיטה נוספת בדברי חז"ל, שהשיא לו אשכול עצה שלא ימול, ואמר לו שאם

חלומו של שר המשקים ליוסף, (בראשית מ' ט'-י"ד) "ויספר שר המשקים את חלמו ליוסף ויאמר לו בחלומי והנה גפן לפני. ובגפן שלשה שריגם והוא כפרחת עלתה נצה הבשילו אשכלתיה ענבים. וכוס פרעה בידי ואקח את הענבים ואשחט אתם אל כוס פרעה ואתן את הכוס על כף פרעה". וכן בפתרון יוסף לחלומו של שר המשקים, "ויאמר לו יוסף זה פתרנו שלשת השרגים שלשת ימים הם בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו". ואח"כ ביקש יוסף "כי אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך ועשית נא עמדי חסד והזכרתני אל פרעה והוצאתני מן הבית הזה". ונראה שע"ז יצא יוסף מן הבור, ע"י אמירת שר המשקים לפרעה (שם מא י"ב) "ושם אתנו נער עברי עבד לשר הטבחים", ופירש"י שם "ארורים הרשעים שאין טובתם שלמה".

וביתר ביאור, הרי יוסף ירד לבית האסורים מפני מעשה אשת פוטיפר. אך גם מעשה זה אינו היה שלם, כפי שדחז"ל (סוטה לו ב) "היה ראוי יוסף לצאת ממנו י"ב שבטים כדרך שיצאו מיעקב אביו וכו' אלא שיצא שכבת זרעו מבין ציפורני ידיו", כיון שיצאו ממנו עשרה טיפין שנתפזרו. וכפי שנאמר ע"כ (שם מט כ"ד) "ויפזו זרועי ידיו", שנתפזרו הטיפין כעין כרות שפכה, ומש"כ לא נלדו לו עשרה בנים, כיון שעשרה טיפין אלו שהיו ראויים לצאת כיריה למטרה נתפזרו, וזה עומק עניין "שיכל את ידיו", ששרשו במעשה יוסף ד"ויפזו זרועי ידיו".

ובאמת הוא עניין החלום של שר המשקים שע"י יצא יוסף מבית האסורים, כיון שבאותו החלום היה שורש הפגם של יוסף ואף שורש

ימול יהיה סריס כעין כרות שפכה, ולא יוכל להוליד, ועומק עניין זה נגלה בעניין נח אחר המבול, נאמר (שם ט כ') "יחל נח איש האדמה ויטע כרם", ומבואר בדברי חז"ל שמנין היה לו לנח נטיעה לנטוע - מאילן שאכל אדם הראשון, והוא האשכול שזכרנו למעלה, ולאחמ"כ נאמר (שם פסוק כ"א - כ"ב) "וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ", ולחד מ"ד חם סרסו לאביו. ונמצא שאותו השורש של העשרה דורות מאדם ועד נח, שהוא שורש האשכול דאדה"ר, מתגלה בנח שהוא נטע את שורש האשכול בעשרה דורות מנח ועד אברהם, ומציאות הסריס משתלשלת מנטיעת נח את האשכול דאדה"ר. ולכך אמר 'אשכול' לאברהם שיעשה 'סריס' אם ימול.

וזה שורש 'סריס' שהוא מלשון 'סר', כעין "סרו מהר מן הדרך" (שמות לב ח'), וכן 'סר וזועף'. ועניינו לסור מן הרגילות, וכלשון שנאמרה במשה באופן החיובי (שם ג ג') "אסרה נא ואראה את המראה הגדל הזה, מדוע לא יבער הסנה". שהעניין נטיה לצדדים. ואף בסריס נשתנה צורתו מהרגילות, שכוח 'אות ברית קודש' במהלכי הקדושה, הינה יריה כחץ הישר למטרה ללא נטיה, שלא כסריס שהוא נוטה לצדדים ואינו יורה ישר, כעין כרות שפכה שאינו יורה אלא מוציא טיפין טיפין, והטיפה נוטה לימין או לשמאל, בניגוד ליריה שהיא מכוונת למטרה שזה האופן הנכון בדרך אורח מישור. וא"כ זה השורש בנח שעשאו חם סריס. ושורש עצתו של אשכול לאברהם שלא ימול עצמו.

מציאות 'אשכול דקלקול' ביוסף.

וגילוי נוסף של עניין זה מצינו בסיפור

היה 'ויפזו זרועי ידי', כלומר ראיית הצר כרחב כפש"נ ותיקונו סחיטת הרחב ועשייתו צר.

ומתוך כך, בחיבור הנכון בין הזכר לנקבה מתגלה הרחבת הצר. שמתחבר לנקבה ממקום הצר למטה שלו, אל מקום הצר למעלה שלה, ובכך נעשה הצר למטה לרחב למטה דתיקון, והיא בחינת יציאת יוסף מבית האסורים, בבחינת "מן המצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה" (תהלים קיח ה'). שנתהפך הצר למטה לרחב למטה ושם מקום יציאתו.

ומתגלה עניין זה בכל ההשתלשלות, אף אחר יציאת יוסף, שנאמר (בראשית מא מ"ה) "ויתן לו את אסנת בת פוטי פרע כהן און לאישה", והוא בשביל הפיכת הצר לרחב, ע"י ההולדה וההריון שהוא עניין ההרחבה, ועל כן אמר יוסף ליעקב לפני ברכתו (שם מח ט') "בני הם אשר נתן לי אלהים בזה". שכוונת אמרו 'בזה', לאמר שדווקא במהלך של מצרים שהוא מגלה מיצר - רחב, שם היה לו ההרחבה. וזה התיקון דיוסף, שפגם ע"י 'ויפזו זרועי ידי' שראה הצר למטה כרחב, ותיקונו ע"י הפיכת הצר לרחב בצורה מתוקנת ע"י הינשאו לבת פוטיפרע. בבחינת 'מן המצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה'.

והנה עומק העניין נתגלה בדברי החלום עצמו, שלקח שר המשקים את האשכול שהוא עומד לעצמו וסחט אותו, כלומר הצר אותו, וכך נתן אותם בכף פרעה, ע"י כוס שהוא אינו עומד לעצמו אלא מהותו כלי קיבול. ונתן האשכול הוא המיצר לכוס היא יציאת המיצר למרחב, וע"י כך פתר יוסף "בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשו והשיבך על כנך ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית

התיקון. שכידוע נקרא יוסף "איש האשכולות" (שמידת יוסף כל כנודע) ובגמ' (סוטה מז ב) "מאי אשכולות, אמר רב יהודה אמר שמואל איש שהכל בו", (ומידת יוסף כל כנודע). ואחר יציאת יוסף מן הבור נאמר (בראשית מא ל"ט) "ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נכון וחכם כמוך", ששם מתגלה עניין 'איש האשכולות' ביוסף.

ונבאר עוד, כי צורת האשכול היא רחבה מלמעלה וצרה למטה, וכפי שמגדירים זאת רבותינו בצורת 'סגול', שהוא ב' נקודות למעלה ואחת למטה. והוא צורת הזכר היפך צורת הנקבה, כפי שמבואר בחז"ל (ברכות סא א) "'ויבן את הצלע' כו' מלמד שבנאה הקדוש ברוך הוא לחוה כבנין אוצר, מה אוצר זה קצר מלמעלה ורחב מלמטה, כדי לקבל את הפירות - אף אשה קצרה מלמעלה ורחבה מלמטה, כדי לקבל את הולד". שמקור כוח הזכר ממנו יוצא הטיפה הוא בגולגולתו, ולמטה נעשה צר. ולעומתו אצל נקבה הסדר הפוך כדי לקבל את הולד.

ונמצא לפי"ז שמהלכי הזכר הם היותו מוריד ממקום המרחב בבחינת 'רחובות הנהר', ומצמצם למקום אחד, שממנו יצא אל מקום אחד, וכאמרם "אל ישתה אדם בכוס זה ויתן עינו בכוס אחר". ובאם לא יצטמצם אלא יהיה הכל רחב בין למעלה ובין למטה, הרי יתגלה 'ויפזו זרועי ידי', שאין הדבר ברור וישיר אלא נוטה לצדדים. ומשום כך נאמר בסיפור החלום של שר המשקים (בראשית מ י"א) "וכוס פרעה בידי ואקח את הענבים ואשחט אתם אל כוס פרעה, ואתן את הכוס על כף פרעה" שמהות הסחיטה הינה נטילת דבר רחב וסחיטתו עד שנעשה לצר, והוא התיקון דיוסף, שקלקולו

על הכלים, יחדו יחלקו", מתגלה רובד נוסף. שנמצא שמלבד לוט יצא גם חלק הנערים הוא אליעזר, כדפירש"י. ועוד יצא, חלק ענר אשכול וממרא. ועומק העניין כידוע בדברי רבותינו ז"ל שאליעזר הינו שורש תיקון דעבדים, ובו מתגלה תיקון הפגם דחם שקיללו נח "ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו". והתיקון בזה שבאליעזר נתגלתה הברכה, וכדכתיב (שם כד ל"א) "בוא ברוך השם". וכבר הוזכר כי שורש הקלקול דחם הוא בנטיעת הכרם שנטע נח מאילן דאדה"ר, ומזה נשתלשל הפגם שסירס חם את נח אביו, ובכך ע"י אליעזר נתתקן הפגם, שמלבד יציאת המציאות של לוט מסדום, שהוא מציאות של "מצאתי דוד עבדי" (תהלים פט כ"א) והיכן מצאתיו בסדום" (בר"ר מ"א ד'), יצא גם אכילת הנערים שהוא אליעזר, ובכך תוקן פגם הנטיעה דנח, וכתוצאה ממנה פגם הסירוס דחם.

ומלבד לוט ואליעזר עוד יצאו מסדום, והם ענר אשכול וממרא, וכפי המובא בדברי רמ"מ משקלוב, שישנם חמישה בחינות של גרים אצל אברהם אבינו, והם אליעזר הגר ענר אשכול וממרא, כפי השיטות שהם נימולו ונתגיירו. ועניינם לפי פשוטם כפי שביארנו, שיציאת לוט מסדום בבחינת "מצאתי דוד עבדי", וא"כ יציאת אשכול ג"כ בבחינת משיח בן דוד, כיון שאשכול גימ' נחש והוא גימ' 'משיח' אך ישנו רובד נוסף, ונבאר.

בעמקם של דברים מתבהר, כי יציאת לוט הינה שורש מציאות משיח בן דוד. ומאידך, אשכול מהותו משיח בן יוסף. ושורש שמו 'אשכול' מורה עליו, שהוא מלשון 'אש-כל'. ועניינו כי יוסף יורה על מידת היסוד הנקראת בברכת דוד 'כל' - "כי כל בשמים ובארץ",

משקהו". שהוא יציאת המיצר למרחב בכוח ההולדה.

ונמצא א"כ, כי עצתו של אשכול שהיה 'מבעלי ברית אברהם', ועכ"פ לחלק מהשיטות יעץ לאברהם שלא ימול בשביל שלא ייעשה סריס, אף שאברהם אינו שמע לעצתו אלא מל, מ"מ שורש פגם זה נתגלה אצל הדור הרביעי לאברהם, והוא יוסף שנתקיים ה"ויפזו זרועי ידי" משורש הפגם דאשכול, ותיקונו ג"כ ע"י החלום של סחיטת האשכול וכפי שביארנו.

הוצאת 'אשכול' מסדום.

ושורש מציאות הפגם כפי שחודד המתגלה אצל אברהם אבינו, והוא בהיותו בן ברית של ענר אשכול וממרא, שבהם נמצא נקודת קילקול כמבואר, מתגלה אף כאשר רודף אברהם לפדות את אחיו לוט אשר נשבה ע"י חמשת המלכים, כנאמר שם (שם יד י"ד-כ"ד) "וישמע אברם כי נשבה אחיו וירק את חניכיו ילידי ביתו". ולאחר מכן כאשר נצח נאמר "וישב את כל הרכש, וגם את לוט אחיו ורכשו השיב, וגם את הנשים ואת העם". ולאחמ"כ "ויצא מלך סדם לקראתו אחרי שובו מהכות וכו' ויאמר מלך סדם אל אברם, תן לי הנפש והרכש קח לך. ויאמר אברם אל מלך סדם הרמתי ידי אל ה' א-ל עליון קנה שמים וארץ. אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך, ולא תאמר אני העשרתי את אברם". ומסייג את דבריו "בלעדי, רק אשר אכלו הנערים וחלק האנשים אשר הלכו אתי, ענר אשכול וממרא הם יקחו חלקם".

ובעצם נטילת חלק הנערים וענר אשכול וממרא, וכפי שמדגיש רש"י "וממנו למד דוד שאמר כחלק הירד במלחמה, וכחלק היושב

אשר לא נשאו את האשכול והם יהושע וכלב, הם יסוד ב' המשיחים. שכלב משבט יהודה היה, שורש משיח ב'ד, ויהושע משבט אפרים שורש משיח בן יוסף היה. וא"כ הרי ששניהם לא השתתפו בעיקר הקלקול שהוא ע"ש האשכול, שנעשה ע"י "ויראום את פרי הארץ" (שם כ"ו) ועיקר הפרי הינו האשכול. ונמצא כי שורש יציאת מצרים היא יציאת יוסף מן המצר בבחינת 'אשכול' כפי שנתבאר, וזה נעשה ע"י חלומו של שר המשקים. ולפיכך נצטוונו על ד' כוסות של יין בליל הסדר, בחינת האשכול שהוא שורש יציאת מצרים.

נמצאנו למדים, כי שורש חטא אדם הראשון שק"ל שנה פירש מאשתו, וע"י כך פגם באות ברית קודש בבחינת ויפוזו מבין זרועי ידיו. ופגם זה נשתלשל ביוסף, כיון שאינו נתתקן בשלמות באברהם כפי שהוזכר, כי מבעלי ברית אברהם היה אשכול, והדבר חוזר ומתגלגל בגלות מצרים. אך ביציאה ממצרים, מתגלה שורש יציאה ממדרגת 'אשכול', ומשו"כ התחייבנו בשתית הד' כוסות. וכן הכניסה לארץ ישראל מקורה מאותה התפיסה דיציאת ממצרים שאיתה יש להיכנס לארץ ישראל, שהיא בבחינת 'ארץ הצבי' שמתרחבת ומתפשטת לפי ישיבה, והוא העניין המתגלה בנקבה, שקודם עיבורה רחמה צר, וכשהיא מעוברת רחמה מתרחב. וזה עומק כניסתם לארץ ישראל שהיא בבחינת אשה, שנכנסו דייקא מכח אישה ושמה רחב כפי המסופר בספר יהושע, ונבאר יותר.

שורש הפגם בכניסה לארץ ישראל.

ובכך מתבאר עניין הפגם בכך שאמר יוסף לשר המשקים (בראשית מ י"ד) "כי אם זכרתני

ותחילת שמו של אשכול 'אש', מורה על היריה כחץ ע"י התחממות התאוה באות ברית קודש, בבחינת 'אש-כל'. ונמצא א"כ, שמלבד הוצאת לוט מסדום שהוא גאולת משיח בן דוד, הוציא אברהם אף את שורש משיח בן יוסף, בחינת כוח ההולדה.

חזרת פגם האשכול בחטא המרגלים ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים."

והנה יש לבאר עפ"י עניין נוסף, שאמר הקב"ה למשה (במדבר יג ב') "שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל". ובמסעם של המרגלים נאמר (שם פסוק כ"ג-כ"ד) "ויבאו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד, וישארו במוט בשנים, ומן הרמנים ומן התאנים. למקום ההוא קרא נחל אשכול, על אדות האשכול אשר כרתו משם בני ישראל". ופירש"י שם "זמורה - שוכת גפן, ואשכול של ענבים תלוי בה". ומעתה יש להתבונן, מדוע נקרא שם המקום דווקא ע"ש האשכול, והלא לקחו המרגלים אף מן הרימונים ומן התאנים.

והמתיישב בפשיטות, כפי שמובא ברש"י דברי הגמ' (סוטה לד) "וישארו במוט בשנים. ממשמע שנאמר "וישארו במוט" איני יודע שהוא בשנים, מה ת"ל "בשנים", בשני מוטות. הא כיצד, שמונה נטלו אשכול, אחד נטל תאנה ואחד רמון; יהושע וכלב לא נטלו כלום, לפי שכל עצמם להוציא דבה נתכונו", עכ"ל. ובפשטות, משו"כ נקרא דווקא ע"ש האשכול כיון שנשאו אותו שמונה, לעומת התאנים והרימונים אשר נשאום כ"א מהם מרגל אחד.

אך בשורש הדברים מתפרש כי שני המרגלים

וביתר ביאור, מתגלה כאן בחינה הנקראת "ענבי רוש אשכולות מרורות למו", ויש בזה ב' בחינות, כפי אמרם (יומא עו ב) "כתיב תירש וקרין תירוש, זכה - נעשה ראש, לא זכה - נעשה רש". וא"כ הרי ב"ענבמו ענבי רוש" נאמר 'רוש' ולא 'ראש', כלומר בחינת 'רש' וזהו רש דקלקול. אמנם, יוסף אחר שיצא מבית האסורים ע"י חלום "הבשילו אשכולותיה ענבים" זכה ונעשה 'ראש', שעלה לגדולה ונעשה משנה למלך, וזה מציאות יציאת יוסף מבית האסורים.

אמנם ישראל בכניסתם לארץ ישראל לא זכו לזה, אלא כיון ששלחו את י"ב הנשיאים, עליהם נאמר "ראשי בני ישראל המה" (במדבר יג י"ד), שכל נשיא הוא בבחינת ראש, ע"י כך נתחלף שם מציאות ראש ל"ענבי רוש אשכולות מרורות למו", שנהפך האשכול להיות מר. ואם כן הכניסה של בני ישראל לארץ ישראל איננה שלמה, שמכח המרגלים שנכנסו קודם, האשכול הופך להיות מציאות של פגם, כמו שנתבאר. ובמקום שיתגלה צד נקודת התיקון שבאשכול, ע"י שירגלו 'ראשי' בנ"י ויאמרו כי טובה הארץ מאוד, נהפך להיות "אשכולות מרורות למו". והיכן שורש אותו ה'אשכול מרורות' - אשכול ראשון של חטא אדם הראשון, והוא עץ שאכל ממנו האדם הראשון, למ"ד שהוזכר שאשכול היה, וזה שורש כניסתם לארץ ישראל מצד מהלכי הקלקול, שבמקום שיהיה שלימות הארת התיקון של האשכול, חוזרים ונופלים בחזרה בכניסתם לארץ ישראל למדרגת האשכול דקלקול.

אתך כאשר ייטב לך, ועשית נא עמדי חסד והזכרתני אל פרעה והוצאתני מן הבית הזה", שכידוע עד מאוד בדברי חז"ל שנענש על כך, שבשביל זה הפגם נשאר עוד שנתיים בבית האסורים. ובפשטות כיון שבטח בכן אדם שאין לו תשועה לכך נענש שיישאר שנתיים, אך יסוד העניין למש"נ שכיון שנשאר שנתיים נוספות בבית האסורים יציאתו אינה יציאה שלמה, שע"י כך נוצר חיבור עמוק יותר למיצר וממילא קשה יותר לצאת למרחב. ויסוד הדבר, שלולי שנתיים אלו היה יוסף ראוי למלוכה גמורה, ומכוח שנתיים אילו היה רק 'משנה למלך' שמשנה הוא לשון 'שנים'. וא"כ הרי שיציאת מצרים שהיא בחינת יציאת יוסף לא היתה יציאה שלמה, וממילא הכניסה לארץ גם אינה שלמה, ומכאן שורש הפגם דחטא המרגלים שלקחו מפרי הארץ להוציא את דיבתה שבשביל חטא זה נשארו ישראל במדבר ארבעים שנה. ונמצא, שכשם שיוסף נתעכב במצר ולא יצא למרחב בשל פגם "כי אם זכרתני", שנעשה ע"י חלום האשכול, כן ישראל נתעכבו במדבר קודם כניסתם לארץ ישראל שהיא בחינת 'רחב', כיון שפגמו ע"י "ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד".

ובזה יובן פירוש הפסוק (דברים לב ל"ב) "כי מגפן סדם גפנם ומשדמת עמרה, ענבמו ענבי רוש אשכלת מררת למו". שלכאור' יש לבאר מה לגפן אצל סדם, והיכן מצינו שייכות מיוחדת לסדם בעניין הגפן, ולפי מה שנכתב נתבאר טובא, שהוא ה'אשכול' אשר אברהם הוציא מסדם - "ענר אשכול וממרא הם יקחו חלקם". וזה הכוח הנמצא בסדם - כוח הגפן, וכפי שביאר שם רש"י "ענבמו ענבי רוש אשכלת מררת למו - משקה מר ראוי להם, לפי מעשיהם פרענותם", ונבאר יותר.

עומק עניין ההשתהות במדבר.

וכיון שלא זכו ישראל להכנס מיד לא"י התעכבו "ארבעים יום, יום לשנה יום לשנה, תשאו את עונתיכם ארבעים שנה" (במדבר יד ל"ד). ושורש הארבעים יום הוא בנתינת התורה לישראל במשך ארבעים יום, שנאמר (שמות כד י"ח) "ויהי משה בהר ארבעים יום וגו'", וכנגדו ארבעים יום שנוצר הולד, שכאשר נמצא העובר במעי אימו בא מלאך ומלמדו את התורה כולה, והוא מאותו שורש שמשה למד תורה ארבעים יום שלא בעולם של בני האדם, זה הוא אותו שורש שלומד העובר ארבעים יום עם המלאך.

וממילא, בהשארות בנ"י במדבר ארבעים שנה, משמעות הדבר שנשארים הם במדרגת מתן תורה, וכפי שדרשו חז"ל את מסעותם על התורה, "מאי דכתיב וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות, כיון שעושה אדם את עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל - תורה ניתנה לו במתנה, שנאמר וממדבר מתנה, וכיון שניתנה לו במתנה נחלו א-ל, שנאמר וממתנה נחליאל וכו'" (עי"ש נדרים נה א). וא"כ עצם השארותם במדבר ארבעים יום שהופך לארבעים שנה, הוא דייקא מכוח הישארות במדרגת התורה, אולם מצד הקלקול, כדלהלן

ויש להעמיק עוד במהות כוח הענבי רוש, שהרי מצינו בה מדרגה של תורה. וכפי שאמחז"ל (ע"ז לה א) "עריבים עלי דברי דודיך (דברי סופרים - רש"י) יותר מיינה של תורה". ונמצא שיש ב' הגדרות בתורה, האחת דברי סופרים, והשניה 'יינה של תורה'. כלומר שישנה בתורה בחינה פנימית הנקראת 'יין', ובתוכה יש את הגדרת 'דברי סופרים'. ומשכך נתבאר כי במתן תורה אשר לא היה בו גילוי של דברי סופרים במפורש, הגילוי שהיה

הוא בחינת היין, וממילא כאשר הם נשארים במדבר ארבעים יום, נותרים הם בבחינת האשכול - 'יינה של תורה' דמתן תורה, וא"כ זו המדרגה בה הם נשארים במדבר ולא נכנסים לארץ ישראל.

אולם, שהותם במדבר בבחינת 'יינה של תורה' שרשה בחטא המרגלים ויבואו עד נחל אשכל, וכיון שכך אינה במדרגת התיקון של יינה של תורה, אלא בבחינת "לא זכה נעשית לו סם המוות" (תענית ז א). וכך חלף היינה של תורה ד'סם חיים' נעשה להם כ'אשכלת מררת למו". ונמצא, שבשל האשכול לא נכנסו לארץ, ונשארו במדבר בבחינת האשכול מררות. ומכאן ואילך אותו היין 'אשכולות ענבים' שצריכים להתגלות מצד הארבעים יום הללו, הופך להיות יום לשנה יום לשנה.

וביאור הפיכת היום לשנה, שבפשטות יש לפרש שנתקלקל הארבעים יום וירד ממדרגת יום למדרגת שנה. אולם בעומק מתבאר, שמלבד קלקול הכניסה לא"י קילקלו אף את היציאה ממצרים, כשאמרו "ניתנה ראש ונשובה מצרימה" (במדבר יד ד). כלומר שלא די שנשארו במדבר, אלא אף רצו לחזור ליציאת מצרים שאינה שלמה, ובכך חוזרים ומתעוררים ליציאתו של יוסף שמכוחו יצאו ממצרים, כפי שדרשו חז"ל (תנחומא ט) "הים ראה וינוס, מה ראה, ראה ארונו של יוסף", שהוא שורש יציאת מצרים כידוע עד מאוד. ולפי"ז שורש היום לשנה, הוא שנתיים ימים שנאמר בענשו של יוסף, "ויהי מקץ שנתיים ימים" (בראשית מא א). שמכיון שעוררו את הפגם דיוסף נשתהו במדבר ארבעים שנה. וזה נרמז ב'שנתיים ימים', שלכא' מדוע נאמר 'ימים' כלפי השנתיים, אלא בא להורות על שורש הפיכת הארבעים יום ל"ארבעים שנה

שנדבק בבריתו של אברהם.

ידוע בדברי חז"ל שבדור אחרון עתידים בני ישמעאל לאחוז בארץ ישראל, והטעם מבואר בזה"ק, ששולטים הם מכוח שאף הם נמולו. ולפי מה שנתבאר, אילו היתה מילתו של אברהם שלמה פשוט וברור שלא היה לישמעאל שום אחיזה בארץ ישראל, מכיון שישמעאל נולד קודם המילה. אך כתוצאה מפגם הברית דאברהם מכוח 'אשכול', ניתן שליטה למילה דקלקול של בני ישמעאל, וממילא ישמעאל שנולד בזמן הערלה של אברהם אבינו הוא האוחז בארץ ישראל. שהרי שתי בשורות התבשר אברהם, האחת בשורת הזרע. והשניה בשורת ארץ ישראל. וכיון שבשורת הזרע לא התגלתה בשלמותה ביצחק, ממילא האחיזה בארץ ישראל אינה שלימה. והוא שורש אחיזה ישמעאל בארץ ישראל באחרית הימים השתא

מסע המרגלים בדרך השתלשלות פגם ה'אשכול'.

ובזה יתפרש כל מהלך המרגלים שנשיאת שמונת המרגלים את ה'אשכול', הוא כנגד שמונת ימי מילה, היות והם עוררו בלקיחת אשכול זה את שורש קלקול האשכול, שנוגד את מציאות ברית אברהם השלמה. ומלבד דיבתם ע"י האשכול אמרו עוד (במדבר יג ל"ב) "הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ אכלת יושביה היא", ופירש"י "בכל מקום שעברנו מצאנום קוברי מתים". ובפשטות כוונתם שהיו שם מתים רבים, אולם בעומק יש לפרש שראו אבות מקברים את בניהם, וזה הפך הסדר המתוקן של העולם, והוא מציאות ה'שכול' כפי שביארנו למעלה. ובכך באו לרמז על חסרון מציאותו של אברהם בארץ ישראל, וזאת ע"י שלקחו מהנחל שהוא מקום של הולדה וכתרו

אקוט בדור" (תהלים צה י'), בבחינת ה'אשכולות מרורות', ששרשם בחלום האשכולות יסוד הפגם דיוסף, שהשורש שלו בפגם 'אשכול' שיעץ לאברהם בעניין ברית המילה, שמשו"כ נדבק בזרעו יוסף פגם האשכול, ששרשו באשכול דנח, שהשורש שלהם בפגם האשכול דאדה"ר.

פגם ברית אברהם בארץ ישראל.

ולפי"ז נתבאר עניין מקום ישיבת אברהם בארץ ישראל דייקא ב'אלוני ממרא' (בראשית יד י"ג) "והוא שכן באלני ממרא האמרי אחי אשכל וכו'", ששם עושה הוא את ברית המילה, וכן שם נגלה לו הקב"ה במקום המילה שנאמר (שם יח א') "וירא אליו ה' באלני ממרא". שמכיון שהיה ממרא משיאו עצה למול עצמו, הרי שממנו מקום התגלות הברית בין הקב"ה לאברהם, שלא כאשכול שאמר לאברהם שאם ימול יהיה סריס, ומשכך יש לפרש, שהלא ירושת אברהם את ארץ ישראל הוא מכוח הברית אשר כרת איתו הקב"ה שיתן את הארץ לזרעו, ומקום יציאת זרעו הוא אות ברית קודש, וממילא אם אין מקום זה שלם אף זרעו אינו שלם.

ויש להביא לכך דוגמה, שהזרע שיצא מאברהם אבינו קודם שנימול הוא ישמעאל, וכיון שכך הוא אינו שלם, כמו"ש חז"ל. מאידך, יצחק יצא מאברהם אבינו לאחר שנימול, אז לכא' יצחק צריך להיחשב הזרע השלם, אמנם, כיון שאף הברית מילה של אברהם איננה שלימה מקלקול ד'אשכול' כמש"נ, ממילא גם אחיזתו של אברהם אבינו בארץ ישראל מכוח ברית "כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אתננה ולזרעך עד עולם" (בראשית יג ט"ו) איננה אחיזה שלימה, מפני פגם ה'אשכול'

יושביה היא", שנתגלה בה עניין פרי דקלוקל, שההולדה הוא בבחינת פירות, ויש בה את פגם ה'אשכול' בבחינת 'שכול', וזה התעוררות הפגם ד"ויחל נח איש האדמה ויטע כרם".

ובכך נתעורר גם חטא אדם הראשון שאכל אשכול מעץ הדעת. שנאמר בסדר מסעם "ויעלו ויתרו את הארץ ממדבר צין עד רחוב לבא חמת". רחוב משורש 'רחב' על דרך מה שנכתב, "ויעלו בנגב ויבא עד חברון ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק וחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים". ומיד לאחר מכן "ויבאו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה וגו'". ודרשו חז"ל שהלך כלב להתפלל על קברי אבות אשר בחברון. ונמצא שיצאו מחברון ומשם הלכו לנחל אשכול. ושורש העניין שהפכו את ה'רחב' ל'חרב', שהיא סיטרא דקלוקל, שבמקום 'חיבור' דחברון נעשה 'חרב'.

נבאר עוד, כפי שהוזכר כלב משבט יהודה בא לעורר את ישני חברון דתיקון שהם האבות, אך לעומתו שאר המרגלים באו לחברון בכדי לעורר את האכילה של אדם הראשון שקבור שם, שאכל מאותם האשכולות, ומש"כ הלכו קודם לחברון ומשם "ויבואו עד נחל אשכול", שבאו לעורר את אכילת האשכול דאדה"ר. ומפני זה נאמר בביאתם לחברון "לפני צען מצרים", ופירש"י 'מקום המעולה של מצרים', כלומר שמקום זה הוא בחינת הפירות הטובות של מצרים, וכך הסתכלו הם על ארץ ישראל, שרצו לאכול מפירותיה ולא רצו לעלות מבחינת אשכול דתיקון לבר מכלב. ששורש עניין 'לאכול מפירותיה הם צריכים' הוא באכילת אדה"ר.

ממנו אשכול, ועי"ז הפכו את מקום ההולדה למקום ה'שכול', להורות על פגם דאברהם בכך שהיה בארץ ישראל בן ברית של אשכול, וזה לא נתקן, ומשום כך אין מציאותו של אברהם בארץ שלמה ומתוקנת.

יתר על כן עוררו המרגלים גם את הפגם דנח, "ויחל נח איש האדמה ויטע כרם" (בראשית ט כ'), וכמו שנתבאר שהיא נטיעה משורש אשכול דאדה"ר, וזה עורר את הפגם שחם סרסו. ומעתה יש לחדד שהרי לא רצו ישראל לעלות לארץ ישראל בשביל פירותיה, אלא בשל מצוותיה. שאת מצוות ארץ ישראל א"א לקיים בהיותם במדבר, וכמו שאמרו חז"ל על משה (סוטה יד א) "מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י, וכי לאכול מפריה הוא צריך, או לשבוע מטובה הוא צריך, אלא כך אמר משה, הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי".

וכיון שהביאו המרגלים אשכול לבנ"י מפרי הארץ, קלקלו בכך את מטרת בנ"י בכניסתם לא"י, שהראום מהפירות כביכול 'לאכול מפירותיה הם צריכים'. וזה הקלקול בנח, שבנטיעתו כרם לא נתכוון לגילוי מצוות ערלה ונטע רבעי וכו' אלא שנטע לשם אכילה, (וכיון שנעשה בקלקול משו"כ נגד ערלה - סרסו, וכנגד נטע רבעי - רבעו, וכפיש"נ), כמו שמצינו מיד אחר נטיעתו "וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה" (בראשית ט כ"א), וכתוצאה מכך (שם כ"ב) "וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ". וזה פגם המרגלים, שבמקום הארת הכניסה לארץ מדין מדרגת המצוות, הדגישו את הכניסה ע"מ לאכול מפירותיה. וזה עומק מה שאמרו "ארץ אכלת

'אשכול דתיקון' ב' משיחים.

אמנם בהתגלות מדרגת התיקון כמו שנתבאר בשיר השירים "טובים דודיך מיין", מתגלה המהלך העמוק יותר שהוא תיקון מדרגת האשכולות. שכפי שהוזכר שהאשכול בגימ' 'נחש' וכן בגימ' 'משיח', שהמשיח בא ומתקן את מדרגת האשכול דנחש, והוא עניין הארת משיח בן יוסף, בבחינת יציאתו מן הבור שהוא שורש יציאת מצרים, ושורש כניסתם לארץ ישראל. וזהו כוח מציאות מדרגת האשכול מכוח הארת מדרגתו של משיח בן יוסף, שהוא במדרגת הענבים בבחינת האשכול.

ועומק החילוק בין מדרגת יוסף ליהודה, שנאמר בישיבת האחים עם יוסף (בראשית מג ל"ד) "וישתי וישכרו עמו", שהסחיטה היא התגלות היין מתוך הענב, וכפי שמבאר רש"י שעד עתה לא שתו האחים יין, ומכוח התגלות יוסף שתו, שזהו מדרגת משיח בין יוסף. אמנם מדרגת משיח בין דוד הוא הענב בעצמו, כלומר הבית קיבול ליין, שאחר סחיטת הענב נהפך להיות 'עניו', שזהו יסוד משיח ב"ד.

וכאשר יתקן הדבר בשלימותו, יצטרף הענב של מדרגת משיח בן דוד, עם היין הנמצא בתוכו שהוא משיח בן יוסף, והוא שלימות ההארה דארץ ישראל ע"י יהושע מיוסף וכלב מיהודה. ועל צירוף זה אמר שלמה "טובים דודיך מיין" חביבים דברי סופרים יותר מיינה של תורה, וזהו 'חביבים' שמצרפים הענב עם היין יחד, מהפרי אשר יש בו מאכל ומשקה גם יחד, וכך נעשים חביבים, והיא שלמות הארה דתריין משיחין. וממדרגה זו נשפעת הארת ה'עניו' הסחוט יחד עם ה'ענב' המלא, ומצטרפים עם היין שבתוכם ומתחברים כולם גם יחד, ובזה נעשה התיקון, שמתהפך "אשכולות מרורות למו", ונהפך להיות "חביבים דברי סופרים יותר מיינה של תורה".

א-ש אשכול בלבביפדיה מחשבה
מספר שיעור בקול הלשון 31243930

סוגיות במחשבה אשכול

עכ"ל. וכמ"ש חולין (צב, ע"א) ובקשו רחמים האשכולות על העלין, שאלמלא העלין לא יתקיימו האשכולות. והיינו שהעלין משפיע על התחתון, הן ע"י עצתו וחכמתו, והן ע"י תפילתו. ועיין מלבי"ם (ויקרא, יט, י).

ויתר על כן אמרו (תמורה, טו, ע"ב) האשכולות, איש שהכל בו. ואמר ר' יהודה אמר שמואל, כל אשכולות שעמדו להן לישראל מימות משה עד שמת יוסף בן יעוזר, היו למדין תורה כמשה רבינו, מכאן ואילך לא היו למדין תורה כמשה רבינו. וכתב באור החיים (שמות, ל, יג) וז"ל, ע"ד אמרם ז"ל (שה"ש, א, ס) בפסוק אשכול הכופר דודי לי, ואמרו ז"ל שם, איש שהכל בו, הוא כופר נפשם של ישראל, עכ"ל.

ומהות איש האשכולות, פרש"י (שם) וז"ל, תורה ויראת חטא וגמילות חסדים, עכ"ל (ועיין פרדס יוסף, שמות, יח, א, אות ה). אולם אמרו חז"ל (שהש"ר, א, יד) אשכול הכופר, איש שהכל בו, מקרא ומשנה תלמוד תוספתות ואגדות. ועיין חיד"א (דבש לפי, מערכת ס, אות ז). ועיין רמב"ם (פירוש המשניות, סוטה, פ"ט, מ"ט) וז"ל, ואשכולות, כינוי על אדם הכולל המדות והמעלות והחכמות לפי מיניהם, עכ"ל. ועיין שם ברע"ב, תיו"ט, ותפא"י. ובמאירי (מז, ע"א), ומהרש"א שם.

ובשורש השורשים אמרו (שהש"ר, א, סב) בר נזירא אמר, אשכול זה הקב"ה, איש שהכל בו. כי הוא א"ס ב"ה ובו יש הכל, וכלום חסר דבר בבית המלך.

כתיב (בראשית, מ, י) הבשילו אשכולותיה ענבים.

הנה מצד הקלקול כתיב (דברים, לב, לב) ענבמו ענבי רוש אשכלת מררת לנו. ופרש"י (שם) וז"ל, משקה מר ראוי להם, לפי מעשיהם פורענותם, עכ"ל. והוא בבחינת מש"כ (בראשית, כז, מז) למה אשכל גם שניכם יום אחד. ומכוחו נעשה שורש לחטא המרגלים, כמ"ש (במדבר, יג, כג) ויבואו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים. ועיין חת"ס (תורת משה, שם). ונעשה כל הדור בחינת משוכל, כמ"ש רש"י (ישעיה, סה, ח) וז"ל, באשכול - בדור המשוכל, עכ"ל. ושורשו חטא אדה"ר, שאמרו, ענבים סחטה לו ואכל, והיינו סחטה לו אשכול ענבים, ומכח כך על העולם כולו נגזר מיתה, ונעשה כל העולם כולו בבחינת שכול. ועיין חת"ס (בראשית, כז, מא). וילקוט ראובני (בראשית, אות תצו) בשם רקאנטי. ומגלה עמוקות (ויגש, ושלח). ומאירת עינים (בראשית, ד"ה סוד עץ החיים).

ומצד התיקון, אשכול לשון שכל, כמ"ש (תהלים, לב, ח) אשכילך ואורך בדרך זו תלך איעצה עליך עיני. ולכך מצינו שנטל אברהם עצה על המילה, מאשכול. ועיין חזקוני (בראשית, יח, א). וכל עצה עניינה האם לעשות כך או להיפך, וזהו בחינת שיכל את ידיו, חכמיון לידיו.

ובעומק, אשכול אינו רק בחינת השכלה חכמה ועצה, אלא אף גנוז בו כח מעשה מתוקן, כמ"ש רש"י (מכה, ז, א) וז"ל, אין אשכול לאכול - כתרגומו, לית גבר דביה עובדין טבין,

מדור
רל"א
שערים

צירוף

א-ש / א-כ / א-ו / א-ל / ש-כ

ש-ו / ש-ל / כ-ו / כ-ל / ו-ל

מדור רל"א שיערים

א-ש

אש, א-אחד ש-שלוש. מאחד נעשה שלש. ושורש הדבר כמ"ש חז"ל (ספר יצירה פ"ג) שיסוד ראשון שנברא רוח, וממנו נאצל מים, וממנו אש, והרי רוח - ראשון, מים - שני, אש - שלישי. ועל אף היות האש נאצל מן המים, מ"מ שורשו הרוח וזהו אש, א-איר, וממנו נעשה אש בשורש. ובביאור יותר רוח כח התנועה, ותנועה למטה, מתגלה בעיקר במים, מים מרוח, עוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך. ותנועה למעלה מתגלה בעיקר באש, מטבעה לעלות, ושורש כח עלייתה, מכח הרוח. ובהתגלות מכח הכלוי, שכאשר האש כובה, נכללת ברוח, וזה איפא תיקונה, התבטלותה ברוח.

והוא בחינת אש"ל אכילה, שתייה, לוויה, או לינה. כי נודע שחלקי הטוב נפלו למקום השפל. הגנוז בחומר שבאוכל, וכאשר האדם אוכל ושותה מעלה חלקים אלו, והוא בחינת אש, שבאכילתו מכלה את המאכל, וע"כ נקרא אוכל, מלשון אוכל, כולה, כילוי. ובפרט נגלה באכילת אשכול, אש - כול, אש של כילוי. וע"ש כן נקרא אישון, אש- יון. מקום שממנו האדם רואה, בת עין, ובכח הראיה לכלות, כמ"ש נתן בו עיניו ועשאהו גל של עצמות. ואזי שואג, אש - ג, על כילוי.

והנה מנו חז"ל ד' שמות לאדם, אדם, איש, גבר, אנוש. איש אש-י. אנוש, אש-נו. ושפל מכולם אנוש. והיינו שיש באדם בחינת אש תחתונה, אנוש, וכאשר נמצא במדרגה זו, מדרגתו קרובה לאש של גיהנם, הנקרא שאול, אש-לו. וקרוב למדרגת שמו של גיהנם צלמות, וכמ"ש המהר"ל, צל-מות, לשון העדר. והוא בחינת שאו [וַיֹּאמֶר עַד אֲשֶׁר אִם שָׂאוּ עֲרִים מֵאֵין יוֹשֵׁב וּבָתִּים מֵאֵין אָדָם וְהָאֲדָמָה תִּשָּׂאָה שְׂמָמָה (ישעיהו ו' יא)]. אש-ו. ואזי האדם במדרגת רשעים כים נגרש השקט לא יוכל, והוא מדרגת שאון, אש-ון, לשון רעש, כים נגרש, השקט לא יוכל, וכל זאת מחמת שהרשעים לבם בריא להם כאולם, בחינת שאון, שליו, ובטח. ואזי מכח כך נעשה בחינת אשם, אש-ם. אשמתו בראשו, ועובר עבירה בשאט נפש, אש-ט. ועי"כ נופל ממדרגת ראש, אש-ר, לאש-רע. רעוע, פרוז, בחינת שנא, אש-ן, שנים. ודבק בקו השמאל, אש-מל, ואזי חל בו מדרגת

ושורש הדבר בקלקול חטא אדה"ר מאכילת עץ הדעת, שלחד מ"ד ענבים סחטה לו, אשכול, אש-כול. ואש זו קלקלה וכילתה את כל הבריא. ואזי חל על כל הבריא מדרגת שואה. אש-וה. וכאשר אש זו של שמאל, כנ"ל גוברת, אזי מכלה אף ימין, והוא בחינת ישמעאל, אש-ימעל. ולעומת זאת אש עליונה מתגלה בשם איש, אשה, אש-יה. היפך שואה אש-וה, כנ"ל, י"ה שלמעלה מ-ו"ה של שם הויה, שם עולם של אחדות, תרי רעין דלא מתפרשין, היפך שנא, כנ"ל.

ובכללות זהו קומת ישראל, אש-ירל, אש שעולה לראש, ראש-לי, דתיקון, בחינת נשא, אש-ן. בחינת נשיא, אש-ין. והוא מקום האושר אש-ור, וכן אשרי. ואזי המים עולים לעילא, בחינת שאב, אש -ב, כמ"ש ושאתם מים בששון, חיבור של מים עם אבוקות שהיה בשמחת בית השואבה, בחינת שדיאור, אש-דיור. והוא בחינת שמואל, אש-מול, משה ואהרן בכהני, ימין ושמאל, ושמואל בקוראי שמו, מאחד ימין ושמאל, ששקול כמשה ואהרן יחדיו.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבישג, אבישי, אבשלום, אשר, אושר, אחשדרפנים, אחשורוש, איש, אשה, אישון, אלגביש, אלישבע, אלישמע, אמש, אנוש, אשדוד, אשור, אשכול, אשל, אשם, אשמורת, אשרי, אשתאול, בלשאצר, ישראל, ראש, שאון, שאג, שאט, שאל, שוא, שואה, שמאל, שנא, דשא, נשא, קישואים, שאב, ישמעאל, נשיא, יאשיהו, אשקלון, שאול, שמואל, נשאר, שאר, שאנן, שבואל, שדיאור.

מדור רל"א שיערים

א-ב

כ"י המלאכות נצרכות מחמת החיסרון שיש בדבר ע"י תערוכות כח המדמה, כנ"ל. ועשיית מלאכה ע"י עמל, בזעת אפיק, ויתר על כן כאב, אך - ב.

ובעומק, המדמה מערב דבר בדבר כנ"ל וע"כ מוסיף עליו, והוא בבחינת כל המוסיף גורע. וזהו החילוק בין אך לרק, ששניהם מיעוט. שבחינת רק מלשון ריק, זהו חסרון בעצם. והבור ריק. אולם בחינת אך, הוא בחינת כל המוסיף, ע"י מדמה כנ"ל, גורע. ובדרך רמז: לב, אותיות אחרי גם, אותיות לפני אך. והרי שהאך הוא מיעוט ע"י הגם. וכאשר האך שולט על לב, אזי נעשה אכזר אך - זר. שהוא מיעוט בלב עצמו. והיפוכו של אכזר כאב, אך - ב, כנ"ל, שמרחם על זולתו וע"כ כואב את כאבו.

וכאשר מתגלה תיקון האך, נעשה מאך ארך, אורך, היפך צמצום אך מיעוט הוא, נעשה הארכה. והוא בחינת אורך, אור - רך, שמתפשט, היפך אכזר, ארך - ז, שמצמצם. והוא בחינת מ"ש (סוכה ה' ע"א) מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה וכו', כסא אשתרבוני אשתררב, וירד למטה בבחינת הארכה של הכסא. אך - ס. שנתהפך אך לאורך. והוא בחינת מלאך שעושה שליחות קונו, והוא ידא אריכתא של המשלח, מלאך, אך - מל, שאך נימול ומתגלה פנימיותו שהוא הארכה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אכל, איכה, אכזר, אכן, אכף, אכר, אנכי, ארך, ארוך, ארפכשד, אשכנז, דכא, מלאכה, כאב, בכא, כרא, מלאך, כלא, כלאים, כלאב, מאכלת, מיכאל, נבוכדנצר, נכא, אחימלך, אחיסמך, איך, אלימלך, אלך, אתך, נכאת, אשכול

אנכי, אכ-ני - אלף, ראשית הכל, לעומתו כף, הוא אות המדמה, כנודע. וכח המדמה מחד מדמה (תחתון לעליון) דתיקון, אדמה לעליון. ומאידך לקלקול.

והנה אך מיעוט הוא. ושורש המיעוט נעוץ בכח המדמה שע"י שמדמה דבר לדבר אחר מערבם יחדיו, כי עצם הדימוי הוא הוא עומק התערבות. ובחינה זאת נקראת כלאים, כלא אך - ל. וזהו מדמה דקלקול שמדמה מה שאינו דומה וע"ז מערבם יחדיו.

והוא שורש הקלקול הראשון אכילה מעץ הדעת טו"ר מעורבים זב"ז ע"י כח המדמה כמ"ש בספורנו וכן בגר"א שעץ הדעת עץ המדמה. כלומר שע"י המדמה מתערבים זה בזה. והנה לחד מ"ד עץ שאכל ממנו אדה"ר ענבים היה, סחטה לו ענבים ואכל. והיינו ענבים אשכול, אך - שלו. והיינו שבמקום להיות שלו, נעשה אך, חסר. וע"י אכילתו זו נתמעט קומתו, כמ"ש ותשת עלי כפכה, כמ"ש בפ"ג דחגיגה, עמוד ומיעוט על ק' אמה, ונתינת "כפכה", כף. כיפוף קומה, וכן כף המדמה. וע"ז נעשה נכא, אך - נ, שמלבד שנשפל קומתו החיצונית, אף נשפלה קומתו הפנימית, בחינת נכא ברוחו, וחוש הריח שלא נפגם בחטא, כנודע שלכך אמרו חז"ל איזהו חוש שהנשמה נהנית ממנו זה הריח, ולכך מריחים במוצש"ק, ועיקר הריח בחינת נכאת, אך - כת, שע"י ריח של נכאת משיב רוח נכאה, ובפרט במוצש"ק שוינפש, וי אבדה נפש.

וכאשר חטא אדה"ר, שאלו הקב"ה איכה, אך - יה. כי עצמיות הנפש נקראת אנכי, אכ - ני. ובחטאו בטל האנכי, בחינת מ"ש יעקב אנכי מת, וע"ז כתיב ביום אכלך ממנו מות תמות. ואע"פ שלא מת בפועל ממש, שהרי חי תתק"ל שנה, אלא שבו ביום מת האנכי, כנ"ל.

וע"ז שאלו הקב"ה איכה, איה האנכי. וזהו עומק מה שנתקלל אדה"ר בזעת אפיק תאכל לחם. שמכאן ואילך נעשה מט"ל אורות ל"ט מלאכות כנודע. נתהפך הטל לל"ט, לשון לט, קללה. וזהו בחינת מלאכה אך - מלה.

מדור רל"א שערים

א-ו

ובקלקול הוא בחינת שורש הכפירה ח"ו שיוצר ח"ו 'או' אליו ית"ש, בחינת אלהים אחרים. אחר, או-חר, כנ"ל. והוא בחינת אלוה, או-לה, בסט"א. והוא בחינת ראשון שיונק מן הראשית האמיתית. ראשון, או-נשר, בחינת אם תגביה כנשר. כי שורשי הרע תאוה וגאווה (או כמ"ש 'תאוני וכעסני', כדברי הגר"א, ושורש גאווה וכעס אחד, יסוד האש). תאוה, או-תה. גאווה, או-גה. והם תולדת 'או' דקלקול. ובחינת עשו, אדום, או-דם, כנ"ל, גאווה. וישמעאל תאוה, כנודע. ואחריתם אבדון, או-בדן. והוא בחינת אגוז, או-גז. שיש בו ג' קליפות כנודע. ושרשם חשך, ר"ת חמור, שור, כלב, כנודע. כנגד ישמעאל - חמור. עשו - שור. ועמלק המצרפס כלב. והוא שורש ה'או', ספק, כנודע. והיא בחינת שוא, או-ש. כי בקלקול גם צד זה של ה'או' וגם הצד השני בטל לעומתו בקדושה הוא בחינת שאול, או-של, מוריד שאול ויעל. מי שבחר ב'או', בצד הלא נכון, חוזר למקומו

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבדון, אבוי, אבוס, אבות, אביהוא, אביון, אבשלום, אגוז, אגור, אדום, אדון, אדניהו, אוב, אוד, אויב, אוי, אויל, אולי, אולם, אולת, און, אונן, אופיר, אופן, אוצר, אור, אוריאל, אוריה, אורים, אורך, אות, אזוב, אזור, אחר, אחוה, אחות, אחיטוב, אחיהוד, אחיו, אחשורש, אילון, אלוה, אלו, אלוף, אלות, אליו, אלמוני, אמונה, אסון, אסור, אפוד, אפריון, ארמון, ארנן, אשדוד, אשכול, אשקלון, אתמול, בורא, בתואל, גאווה, גאון, דואג, דראון, יאור, מתושאל, נאוף, נאוד, נאור, פוטיאל, צבאות, צואר, צוריאל, ראשון, רבוא, רעואל, רצוא, שאול, שוא, תאוה, תאום, ואת.

אדום. או-דמ. וזהו מהותו של עשו אדום, יצירת או, לכל דבר. יש אדם ויש אדום, ואזי נעשה או אדם או אדום. ובשורש הכל אחד, וזהו, א. והוא בחינת יום ראשון של מעשה בראשית שבו נברא הכל כמ"ש חז"ל, והבא ברש"י. ובכל יום יצא לפועל ונתגלה חלקו שנברא בו. והוא בחינת ו' דמעשה בראשית. וזהו בחינת א-ו, השורש שהכל ביום א'. והתפרטות ו', שבו נברא האדם.

וכתיב 'אחור וקדם צרתני'. זכה, קדם למעשה בראשית, בחינת ישראל עלו במחשבה תחלה להבראות, דהיינו א', אדם. לא זכה, נעשה אחר, יום שישי בסופו, בחינת עשו, אדום, אחר. או-חר. ומצד עצם בריאתו אחר, אחרון, צועק אבוי, או-בי. וכן צועק אוי, או-י. צעקת אבוי שרוצה להיות בהתחלה, א - לשון אב, התחלה. וצועק אוי, או-י, כנ"ל, שנברא אחרון, שנעשה י', שנברא האדם ממאמר העשירי. וזהו מכח עץ הדעת שלחד מ"ד אשכול ענבים היה, או - שכל. והיינו שנעשה ספק בדעת, בשכל, בחינת עמלק, ספק, או כדלהלן.

ומצד בחינת קדם זהו אור, או-ר. ומצד כך האדם אדון על כל מעשה בראשית שנבראו אחריו. אדון, או-דן. ובחינת אשתו שהיא שורש ה'או' דתיקון שמאחד נעשה שנים, ואזי נעשה אפשרות ל'או'. והיא נקראת אוצר כמ"ש חז"ל שזוהי צורתה צר מלמעלה ורחב מלמטה. אוצר, או-צר. ובדקות אור - צר. מצד האור אורך. והיפוכו, צר, כללות ההפכים. אורך, או-רך כי הדבר הרך סובל הפכים. ובמלאכים הוא בחינת אוריאל.

ושורש בחינת זו בתורה נקרא אות, או-ת. כי ריבוי האותיות א', עד ת', והמשכה מא' עד ת' ע"י ו'. והשורש בו ית"ש, בחינת בורא, או-בר. שכל כביכול להשאר לבדו, או לצאת לבר ולברוא נבראים. ונשתלשל מכך מצות האמונה. אמונה או - מנה. כי יש אמונה שאין עוד מלבדו כפשוטו, ויש אמונה שרצה לברוא נבראים. (ובדקות, האמונה באין עוד מלבדו, הוא שורש דק ונעלם לכפירה, שאין יחס של הנבראים לבורא, והבן מאוד). ומשם מתשלשל השם צבאות, או-צבת.

מדור רל"א שיערים

א-ל

והוא בחינת אלף, פלא - אל-פ. כי מהות הפלא ענינו שהכל פונים אליו. אולם כאשר ישנם נבראים שאינם פונים אליו ית"ש, הוא בחינת חלאים, אל-חיים, חולי. וכאשר יש חולי, הוא בבחינת בצר להם ויזעקו אל ה', וזעקים אל-ה'.

ואמרו בגמ' ברכות, לא מדת הקב"ה כמדת בשר ודם. מדת בו"ד, כלי ריקן מחזיק, כלי מלא אינו מחזיק. ומדת הקב"ה להיפך, כלי ריקן אינו מחזיק, כלי מלא מחזיק. ומהות מלא, אל-מ. שכולו מלא בפניה אל אלקים. אלקים, מלא-יה. ולכך כלי מלא מחזיק גילוי אלוקות, כי כולו פונה לאלוקות. והוא בחינת אפל, אל-פ. כי הנברא יסודו חשוך, נברא מעפר, יסוד חשוך. והוא ית"ש כביכול מלא אור, אור א"ס. וכאשר הנברא תופס את מהותו האפילה, כולו פונה אל האור. וע"ש כן נקרא אפילה, כי מוליד פניה - אל האור. בחינת אוריאל, כנ"ל.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אביגיל, אביחיל, אביטל, אבימלך, אבשלום, אבל, אגלי, אהל, אהליאב, אהליבמה, אויל, אולי, אולם, אולת, אוריאל, אזל, אחיתופל, איל, אילון, אילם, אילמה, אילן, אילת, אכל, אלא, אלה, אלקים, אלו, אלון, אלוף, אלי, אליהו, אלימלך, אליעזר, אליסף, אליפז, אלישבע, אלישע, אליצור, אליצפן, אלמן, אלמנה, אלמוני, אלף, אלא, אפל, אצל, אשכול, אשקלון, אשל, אשתאול, אתמול, בלאשצר, בצלאל, בתואל, גאל, גבריאל, חלאים, טלאים, לא, מלאך, מלא, מהיטבאל, סלא, נפלא, פלא, שאול, שאל, שמאל.

אלה, אל-ה, ומהותו של אל, פניה לזולתו. ובה יש ב' פנים. א. פנים של נתינה - חסד, בבחינת "חסד אל כל היום". ב. בחינת דין, תוקף, חוזק, בבחינת "יש לאל ידי לעשות עמכם רע". והוא שורש ב"ד הנקראים אלהים וכן שם אלקים, תקיף, ובעל היכולת. וזהו בחינת שמאל, שם-אל, פניה של דין.

ולהיפך, מי שפונים אליו, ועי"כ מתקרב לפונה, אזי זהו בחינת אצל, אל-צ. הוא נמצא אצל מי שפנה אליו, והוא בחינת בצלאל, בצל קל היית, כמ"ש חז"ל.

והנה שורש תחילת הפניה לזולתו הוא מכח חכמתו, בחינת רב המלמד, והוא בחינת "אאלפך חכמה אאלפך בינה". אלף, אל-ף. וצורת הלימוד צריכה שתהא כמ"ש חז"ל, שיאיר ויסביר לו פנים. והוא בחינת אלף, אל-פנים. והוא היפך של אפל, אל-פ. בחינת רבו שאינו מסביר לו פנים. והוא בחינת אלמוני, אל-מוני, בחינת אחוריים. כי האדם ניכר בפניו ובפרט בחוטמו. ואלמוני הוא מי שמסתיר פניו, וגילוי אינו אלא בחינת אחוריים. וזהו בחינת אחיתופל, אל-חיתוף, שהיה רבו של דוד.

וכאשר כח הפניה לזולתו אינו מצד התיקון, אזי כח הפניה מתגלה תוך חכמתו שלו עצמו בקלקול, ונעשה בבחינת אויל, אל-וי. והוא בחינת אויל, אל-וי. כי הפניה לזולתו הוא כח גילוי השניים. וכאשר אינו פונה לזולתו, כח השניים מתגלה בו עצמו. והוא שורש הספק, אויל. וזה מהותו של אויל, שבכל דבר מתראה אצלו האויל. ושורש קלקול זה מאכילת אדה"ר מעץ הדעת טו"ר, שני צדדים. וע"י אכילתו מכך נעשה בחינת אויל, אויל בכל דבר. והאכילה לחד מ"ד היה מן הגפן, ענבים סחטה לו ואכל, הנקרא אשכול, אל-שכו.

ומכאן ואילך איבד את מקום קביעותו בג"ע, ונתגרש למקום ארעי. ואזי מגוריו הם בבחינת אהל במקום בית. אהל, אל-ה. כי כאשר פניו של האדם פונים אל מקום אחר, הוא יושב אהל, כי הולך אל מקום אחר. לעומת זאת, ביהמ"ק נקרא אריאל, אל-ירא. כי שם יש פניה אל אלקים. זה שער השמים.

מדור רל"א שערים

ש-ב

על כן כאשר הענפים אינם מקושרים לשורש המחברם ע"ז אין להם קיום, וזהו בחינת שיכל, שכול, שכ-ול, כי שורש מיתת הבנים, שכול, מפני העדר כח החיבור מכח השכל, כי כאשר השכל נופל נעשה שכול. וכן מתגלה בעץ שיש לו עלים שהם מעין בנים באדם, וכאשר נפרד גילוי השורש, נעשה שלכת, שכ-לת, ואזי העלים נפרדים מן העץ. וכן פעולת שפיכה, שפך, שך-פ, אינו תנועת המשכה מן המקור וחיבור, אלא תנועת ריקון המקור מן הדבר, ודו"ק שהוא שפך.

והנה שורש ש-ך, חיבור של תוקף, הוא בחינת ש"ך דינים, גבורות. עיין עץ חיים, שער ה', פ"ה. ושער י"ח, פ"ה, מ"ת, בהרחבה. ושורשם י' פעמים ל"ב אלקים, שעולה ש"ך כמ"ש שם, שער כ"ג, פ"ה, מ"ק. וכתב שם (פ"ז, מ"ק) וז"ל, במחשבה שהוא המוחין אתברירו ש"ך "ניצוצין", עכ"ל. והיינו ע"י מוחין, ע"י שכל, שכ-ל, כנ"ל. וכתב שם (שער לח, פ"ד, מ"ת) וז"ל, א"ך ור"ק (מיעוטים הם, עולה) שהם ש"כ (עם הכולל) דינין כשהוא במיעוט בלתי הארה עליונה, עכ"ל. ועיי"ש (שער לט, פ"א, מ"ב) שהוא גימט' ז"פ אדם, עם ה' אותיות אלקים, שעולה ש"ך.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אכיש, אכשף, ארפכשד, אשכול, שמיכה, שכח, שבכה, שכב, שוכה, שבכים, שכו, שכול, שיכור, אכשף, שכיח, שכיר, שכל, שכם, שכן, שכנה, שכר, משך, השכמי, כחש, תשליכהו, חשכה, כבש, יכחש, כשל, שבכה, כבשן, כורש, כוש, השכים, כושן, כחש, כמוש, כעש, כרמש, כשב, כרשנא, כשדים, כשלון, לכיש, מכוש, מכשפה, מכשול, מכמש, משכן, משכב, משכיות, משכיל, משכית, נשך, עכביש, עכשוב, רכוש, יששכר, רכש, שכוי, לשכל, כרכמיש, חשך, כאשר, אשכנז, אשך, כושרות, כישור, כשיל, מכמש, מכתש, רכוש, שפך, שובך, שך, שלכת.

הנה כ-ש יש בו ב' משמעויות שורשיות. א. לשון תנועה, כשכוש, כשכשה באמתה. ב. לשון חיבור, עד "שישוכו", הנאמר בדין חלה. נשך, נ-שך. והיינו שהנשיכה הוא חיבור לדבר (כמו שאיבוק הוא חיבור כמ"ש בחולין, אל תקרי ויאבק אלא ויחבק). אולם זהו חיבור שע"ד כלל מביא לפירוד. וזהו בחינת מכוש, שמכה בקרקע, וההכשה הוא עצם החיבור, אולם לשעה. וכן מכתש, כתש, ת-כש, כי ע"י הכתישה מתחברים הדברים לשעה בחוזק. וכאשר החיבור הוא בבחינת כתישה, מביא לידי החלשה. וזהו כשפים, שמכחישים פמליא של מעלה, חיבור המביא לידי הכחשה.

אולם חיבור גמור הוא בחינת שכן, שכ-ן, כי דרך השכנים להלוואות זה מזה וכד', ועי"ז נעשים נשוכים בזה בזה. וכן אשך, א-שך. מקום ההולדה ע"י שנושכים ומתחככים זה בזה. וכן שמיכה, שכ-מיה, שהאדם מתכסה בה באופן של חיבור לגופו, על מנת שיחם לו היטב. והדרך להתכסות בו בשעה ששוכב, שכב, שכ-ב. וכן אשכול ענבים, אשכול, אול-שך. צורתו גרגרים ששוכבים זה על זה.

וכן כבש, ב-כש, ולשון שכבוש תחת ידו, ונמצא ומתחבר עמו. וכן כבשן האש, כש-בן, בו החומרים מתאחדים ונעשים לאחד. וכן המקום שבו היונים נמצאים יחד, ומכשכים זה עם זה, נקרא שובך, בו-שף. ומכשכוש זה נעשה קורי עכביש, כש-עבי. ובהרחבה יותר ממונו של אדם, רכוש, רכש, ר-כש, הוא נדבק ונצמד לאדם, ודו"ק.

ושורש כח חיבור זה בשכל, שכ-ל, בחינת חכמה, כולם בחכמה עשית, כח הכללות, כולם. והוא בחינת חכמת אדם תאיר פניו. והיפוכו של אור, חשך, ח-שך, כי בחשך נתקל ומתחבר בדברים באופן שאינו חיבור אלא תקלה. ומתהפך אותיות חשך, לשכח, שכחה. ויתר

מדור רל"א שערים

ש-ו

ועיקר תיקון זה בישראל, ע"י יעקב היפך עשו, הנקרא ישרון, שו-ירון. וע"ש כן נקראים ישראל שושנה, שו-שנה. "וישראל קדושים הם" כמ"ש חז"ל, קדוש, קד-וש. ושלמות הארה זו מתגלה בירושלים, ירלים-שו. ועליה נאמר שוש תשיש העקרה בקיבוץ בניה (שושנה, כנ"ל) לתוכה. שוש, שו-ש. ונמשך בפורים, שושן, שו-שן, ע"י שתיית יין, תירוש, אשכול, כנ"ל. וזהו ביטול ושת, וש-תי. ושלמות שתייה זו ביין ישן נושן, נן-שו. ומידת חודש אדר, שחוק, שו-חק. ויהי"כ כפורים, בעשור לחודש, עשור, ער-שו. וניתנו בו לוחות שניות שכתוב בהם "שמור", שו-רם.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: שופר, מתושלח, כוש, אשור, שרוג, שרוך, שלום, עשו, שוח, יושב, אבשלום, אושר, אחשורוש, אנוש, אשדוד, שוה, שחור, אשכול, אשקלון, אשתאול, התשחווה, יתוש, אלוש, אישון, הושע, יהושע, בוש, חשבון, ירושלים, ישועה, ישימון, כישור, לשון, לבוש, שורה, קדוש, ראשון, רכוש, שאול, שאן, שברון, ברוש, שוא, שואה, שוט, שולמית, שום, שוטר, שול, שונם, שוק, שור, שושן, שוחק, שלו, שושנה, שלוש, שמונה, שמור, שמועה, שמעון, שמרון, שממון, שועל, שרון, גרושה, דריש, דישון, גרשום, שונה, שמואל, חבוש, חורש, יאשיהו, יהושפט, יואש, יקוש, שובב, ישרון, כורש, כמוש, מלקוש, שבועה, מוקש, נושן, עונש, כישון, עשוק, צורישדי, קישון, קשור, שבואל, שבוע, שבור, שכלול, שבתון, שדיאור, שובל, שונא, שוקק, שוש, ושת, שעורה, שעשוע, שקול, שרוף, שריון, שחוט, שתול, תירוש, שואב.

ש-ו, לשון של שווה, השתוות. ובקלקול, עשו, ע-שו, מתנגד להשתוות דקדושה. ואמרו חז"ל, עשו הוא שוא שבראתי בעולמי, שוא, שו-א. והנה עשו, אדום, ואמרו חז"ל האי שחור אדום הוא אלא שלקה. שחור, שו-חר. ואמרו חז"ל ד' שמות, אדם (אדום, שחור, כנ"ל), איש, גבר, אנוש, אן - שו. ובעשו נופל אנוש לאישון, אין-שו, איש קטן. וכח של האש שבאיש ובאנוש, שורף, שו-רף.

ואמרו חז"ל (סנהדרין, לח, ע"א) אחר וקדם צרתני, אם זכה קדם, ואם לאו אחר, ואומרים לו יתוש קדמך, יתוש, ית-וש, וזה קאי על עשו. ולכך דחק לצאת ראשון לפני יעקב, שיהיה בחינת קדם, ראשון, שו-ראן. אולם הוא בבחינת בכור שוטה, שו-טה. ונצרך שוט להלקותו, שו-ט. והמשיך מלחמה זו שרו של עשו, שנגע בירכו של יעקב, שוק, שו-ק. ושורש יניקתו של עשו, כנודע, מעולם השבירה, שבור, שו-בר. בחינת שיממון, שו - מימן. וניצוצות הטוב שבו הם בחינת שלום, כמ"ש הראשונים עשו בגימט' שלום, שו-לם. ושטנו של עשו, יוסף, בחינת שור, שו-ר.

ושורש החטא בפועל בתחילה אצל אדה"ר, שאשכול ענבים סחטה לו חוה, תירוש, תיר-וש. אשכול, אכל-שו. ואזי מאכילה זו כתיב ביה "ויתבוששו", בוששה, בה-שו. ויצא לו מדרך הישר. ישר, שו-יר. לחשבונות רבים, חשבון, שו-בחן. ואזי נתקן לו בגדים, לבוש, לב-שו. וירד ממדרגת זנב לאריות, ונעשה ראש לשועלים, שועל, שו-על.

ואזי בתיקון, בו ביום, ר"ה, מצות תקיעה בשופר, שו-פר. והוא בחינת "מכדי שקולים הם ויבואו שניהם". שקול, שו-קל. ואזי משתווה הראשון, ראן-שו, ראש, עם הרגל, בבחינת שרוך הנעל, שרוך, שו-רך. בבחינת ראשיכם וגו', ושואב מימך, שואב, שו-אב.

מדור רל"א שערין

ש-ל

שפל, של-פ, שנפלה ההשתלשלות ונותקה ממקורה. והוא בחינת פלשותים, של-פתים.

וכאשר זהו בבחינת רוחב, זהו בחינת אשל, אכילה - שתיה, לוייה או לינה. א-לש. (והוא בחינת בשל, ב-של, אחדות האוכל). והיינו נתינת כל צרכו, וזהו רוחב, ודו"ק. וכאשר נעשה כראוי, זהו בחינת שלום, של-ום. חיבור הקצוות כראוי. וזהו ירושלים, ירום-של. ואזי נעשה שלוה, של-וה. וזהו בחינת שלג, של-ג, ג' דייקא, חיבור הקצוות מכח האמצע. בבחינת שקל, של-ק. וכמ"ש מכדי שקולים הם ויבואו שניהם. והיינו לא רק הימין שזהו הפשטות, אלא אף השמאל, של-אם. שהיא בחינת יד כהה, חלשה, ח-לש. והוא בחינת שמואל, של-מוא, ששקול כמשה ואהרן, והיינו שנכלל בו השמאל בימין, בחינת לישא. שמואל, שמאל-ו, ודו"ק. ואף כולל פסולת דימין, ישמעאל, ימעא-של.

וכאשר יש אחדות של בחינת השתלשלות מלעילא לתתא, ובחינת לש של ימין שמאל ואמצע, זהו בחינת שלם, של-ם. וזהו מדרגת ישראל, של-ירא. והוא בחינת אשכול, אכו-של, שחלקו העליון לרוחב, וחלקו יורד לתתא, וכמ"ש בתמורה, איש שהכל בו. אחדות בהירה, בבחינת מלוטש, לטש, לש-ט. והוא הארת בחינת משיח, בחינת שילה, של-יה, כמ"ש עד כי יבא שילה, ושורשו בשלמה בן דוד, מעין בחינת משיח בן דוד, שלמה, של-מה, ודו"ק.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבשלום, אלגביש, אלישבע, אלישיב, אלישה, אלישמע, אלישע, אלישפט, אשכול, שליט, אשקלון, אשיראל, אשתאול, אלוש, ישראל, ירושלים, חלמיש, כשיל, לבוש, בלטשאצר, בלשן, משעול, משל, אלעשה, חשמל, חלש, יעשיאל, ישמעאל, משכלת, כשל, שלג, מושל, מישאל, מכשול, מלבוש, מלקוש, מלטש, משיזבאל, משיכיל, משלי, משקל, מתושאל, מתושלח, עשהאל, פילגש, פלדש, פלשתים, קלשון, שאול, שאל, שאלתיאל, שבייל, שכלול, שכלת, שגל, שובאל, שובל, שועל, שולי, שילה, שכול, שכל, של, יעשיאל, שלהבת, שלוח, שלוח, שלוי, שלום, שלומי, שלון, שלף, שלח, שלחן, שלט, שלטון, שליח, שליו, שליט, שליש, שלכת, שלם, שלמה, שלמיאל, שלמן, שלמנאסר, שלמנים, שלף, שלש, שלשם, שלתיאל, שמאל, שמואל, שעל, שפל, שקל, שתול, אלעשה, שולמית, שלף, אלוש, שותלח, שלה, שמלה, שאול, שולים, שולמית, שתלתי, בשל, תלש, שלוח, לקש, לטש, שלכת, שלל, שלמה, שפלה, שחלת, אלקשי, אשל, שליש, כשלון, שלמיהו, שעלכני, לשון, שאל, מושל, אלישוע, ינשל, נחשל, אשתאלי, שילוני, משלמיהו.

הנה אותיות ל-ש בבחינת "אורך" זהו מלשון השתלשלות, שלשלת. וכן שלכת, של-כת. וכן שובל, בו-של. ובבחינת "רוחב" זהו מלשון לישא, עירוב ימין ושמאל ע"י אמצע, בחינת שלש, שליש, של-יש. ובזמן זהו בחינת תמול שלשום, של-שום.

והנה בבחינת השתלשלות זהו בחינת שליח, של-חי, בחינת ידא אריכתא. ובבחינה זו אמרו עתידה ירושלים שתתפשט עד דמשק. ירום-של. והוא בחינת שלחן, של-חן, משלשל כל שפע המאכל של העולם כולו בחן, כמ"ש הן את העולם כולו בטובו בחן וגו'. והוא בחינת, שלו, של-ו. היינו שנשתלשל אליו ממון זה. ובעיקר נגלה הדבר בירושה שבאה בהשתלשלות מאב לבן. והוא בחינת משל ונמשל, מלשון השתלשלות, כי המשל נשתלשל מן הנמשל. ובדקות בחינת השתלשלות הוא בחינת לבוש, לש-בו, כי התחתון המשתלשל מן העליון חוזר ונעשה לבוש לעליון כנודע, לבש, לש-ב, ושורש ההשתלשלות מכח המוחין, שכל, של-כ. אולם שם אין לבוש כי הפנים מגולות. וכאשר מסיר הלבוש זהו בחינת שלף, של-ף, ועיקרו הסרת הלבוש במקום התחתון, רגל ששולף את הנעל.

והנה המשלשל, שולט ומושל על המשתלשל ממנו. של-וט, מו-של. בבחינת אשה שנשתלשלה מן האיש (מן הצלע), וכתוב בה, והוא ימשול בך. ועש"כ נקרא בעל, בא-על, כנודע. ועי"ז שולט בה, בבחינת ואל אישך תשוקתך, למשגל, של-גם. ובפילגש שכולה למשגל, נקראת כן פי-שגל, ודו"ק.

וכאשר נעשה תנועה הפוכה מהשתלשלות, זהו בחינת שלל, של-ל, נוטל מזולתו אליו. וכאשר נוטל מזולתו מצד התיקון, זהו בחינת שאל, של-א. וכן נטילת התחתון מן העליון בכח נקרא תלש, ת-לש, היפך שתל. וכן שלהבת, של-הבת, שעולה מתתא לעילא, ומחזירה ההשתלשלות למקורה. וכן עליה מן המשל לנמשל. וזהו בחינת חשמל, חמ-של, וכמ"ש בחגיגה, עתים מללות עתים חשות. והיינו עתים משתלשלות ומדברות מכח הלשון, לש-ון, ועתים חשות, היפך השתלשלות, וזהו משעול, מעו-של, עולה מתתא לעילא. וכן כאשר תנועתו לשלשל אולם אינו עולה בידו, זהו בחינת כשל, כ-של, כשל בהשתלשלות. וזהו בחינת מי שמת השתלשלותו, היינו בנו, נקרא שכול, של-כו. וההשתלשלות המנותקת ממקורה, זהו בחינת

מדור רל"א שערים

ב-ו

ושירות. בכי, בוכה, כו-בה, שורש לתשעה באב, כמ"ש חז"ל על הפסוק השביעיני במדורים הרוני לענה, שיום בשבוע שיוצא ליל פסח יוצא ליל תשעה באב.

ואזי יצאו ברכוש גדול. רכוש, כו-שר. ונתקיים שפוך חמתך אל הגוים. שפוך, כו-שפ. ונמשך לזמן מתן תורה, הנקרא יום הביכורים. כו-בורים. שהוא יום פטירתו של דוד המלך, שעליו אמרו כנור היה תלוי למעלה מראשותיו וכו'. כנור, כו-נר, בחינת נר למשיחי. ובמתן תורה היה גילוי של "אנכי הוי"ה", בחינת נוכח פני ה'. נוכח, כו-נח.

ונמשך במועדים דרבנן, חנוכה, כו-חנה. שהוא בחודש כסלו, כו-סל. ונעשה בימי אנטיוכוס, כו-אנטיוס. ונמשך לפורים, בחינת ונהפוך הוא, הפוך, כו-פה. ומצות היום שתייה, עד דלא ידע, שיכור, כו-ישר. והנס נעשה ע"י ממוכן, כו-ממן.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אוכית, אוכל, אשכול, ארוך, בכורים, בוכה, כבוד, בכור, כוש, כושרות, כידון, כיור, כוכב, כובע, כישור, כנור, כסלו, מכוה, מכון, מלכות, מכאוב, ברוך, רכוש, תוך, זכרון, יכול, כוס, כושי, כרוב, כתוב, סוכה, הפוך, תיכון, דוכיפת, זכריהו, כומז, כונן, כחול, כליות, נבוכדנאצר, יוכבד, כולם, כובס, כוח, כוסם, כוסס, כורש, כושל, כלוב, כליון, כמוש, כמו, כנוע, כריתות, כפור, מיכיהו, מוכן, מכון, מכלול, מכשול, ממוכן, נוכח, נכון, נוכל, נוכרית, עוכר, עכו, עכבור, ערוך, שוכב, שוכה, שכול, שכור, שפוך, כתוש, כוונה.

כנודע עד מאוד, כ"ו גימט' שם הוי"ה. שהוא הפנימיות והתוך של כל הבריאה והכל סב סביבו. תוך, ת-כו. וממנו מתפשט חיות כל הבריאה, בחינת ברוך, כו-בר, הברכה, המשכה, בבחינת "אורך ימים בימינה", אורך אך-כו. ודרשו חז"ל, אין כבוד אלא תורה, שנאמר כבוד חכמים ינחלו. כבוד, כו-בד. וכנודע שנשמת האדם נקראת כבוד, למען יזמר כבוד, כמ"ש בבעל המאור, וכן נשמת העולם היא התורה.

ועיקר מקום גילוי הכבוד הוא בביהמ"ק, שנקרא "מכון לשבתך", מכון, מן-כו. ובפרטות בכיור וכונו. כיור, כו-יר. וזהו בסיפא. וברישא, בארון, בכרובים, כרוב, כו-רב. סוד כ"ו בכלי העליון, ארון. וסוד כ"ו בכלי התחתון, כיור. והכיור נעשה מתכשיטי הנשים בכלל, ומכומז בפרט, כומז, כו-זם. שורשו תיקון פגם הזימה, שזהו מעלת הכיור, תכשיטי נשים כמ"ש חז"ל.

וגילוי מדרגת כ"ו נגלה בחגי ישראל, תשרי. ר"ה, יום הזכרון. כו-נזר. ועבודתו מלכות, כו-מלת, תמליכוני עליכם. יום הכיפורים, כו-יפר, סוד התרת נדרים בערב יוה"כ כנודע. סוכות, סוכה, כו-סה, כנודע, שם הוי"ה ושם אדנות העולה ס"ה.

ונמשך לפסח, שיסודו שהרג בכורי מצרים והציל את בכורי ישראל. בכור, כו-בר. וכל יציאת מצרים נעשה ע"י משה, שאמו יוכבד, כו-יבד. ונשא את ציפורה, "אשה כושית לקח", כושי, כו-יש. וכל סדר לילה זה הוא שולחן עורך, כו-ער. שנצרך להיות נעורים כל הלילה לספר ביציאת מצרים. ובו שותים יין, ששורשו באשכול, אשל-כו. ושותים ד' כוסות. כוס, כו-ס. ועיקר מצות אכילה בלילה זה, וכן בליל יו"ט ראשון של סוכות. אוכל, כו-אל. ויציאת מצרים היא בבחינת מוציא אסירים בכושרות. כו-שורת. ואמרו חז"ל בכי

מדור רל"א שערים

ב-ל

והנה מדרגת כל באחרית, בבחינת מקום, נקרא היכל, הי-כל. ובמדרגת זמן נקרא שבת, שבת מלכתא, כל-מתא, כלה, כל-ה. ובמדרגת נפש נקרא מלך, מ-כל **ולחיפך** מצד הקלקול, במדרגת מקום זהו כלי, כל-י, שבירת הכלים. ומביהמ"ק וההיכל, לא נותר אלא הכותל, הנה זה עומד אחר כותלינו, כותל, כל-תו. ובמדרגת זמן, מתהפך כלי, ללשון כליון, ביטול. ובמדרגת נפש, נעשה מדרגת כלב, כל-ב, שהוא מדרגת עמלק בבחינת ב' פעמים כל, עולה ק', שורש הקלקול והקללה. וכשיזכרת זרעו של עמלק, אזי יתקיים והיתה לה' המלוכה. שלמות תיקון מדרגת כל.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אוכל, אשכול, ברכאל, היכל, חכלילי, יכלת, כדרלעמר, כל, כלאב, כלא, כלאים, כלב, כלה, כלוב, כלוא, כלום, כלח, כלי, כליון, כליה, כליל, כסל, כסיל, כסלון, כרמל, כשלון, כתל, לכד, לכה, לכן, מיכאל, מיכל, מכלול, מלאך, מלוכה, מלכה, משכיל, סכל, רוכל, רכיל, שכול, שכל, לך, מלך, פלך, אבימלך, אחימלך, אלימלך, אדרמלך, הלך.

כתיב כי אם לבינה תקרא. ואמרו רבותינו, אם - אמא, בה נגלה הבינה, בבחינת בינה יתירה נתנה לאשה. ואמרו חז"ל, נ' שערי בינה נבראו בעולם. וזהו כל, גימט' נ', ויש נ' שערי בינה בשורשם, ויש את התפשטותם, ויש את כללותם בסוף מקום התפשטותם. וזהו כל, לשון כלות, שבסוף, בכלות, נכללו כל נ' שערי בינה יחדיו.

וכאשר נמצאים בשורשם, הם בכח, בבחינת יכול, כל-יו. בחינת חכמה, שכל, ש-כל. וכאשר יוצאים לפועל, אולם אינם מתקיימים, זהו בחינת שכול, שו-כל, שמתו ילדיו, כלומר שההתפשטות לא נתקיימה כראוי. ואם החסרון בשורש עצמו, אזי מתהפך שכל, לסכל, שוטה, ס-כל. ושורש התהפכות השכל לסכל, הוא ע"י יין, אשכול ענבים, אשו-כל. שאכלו, או-כל. שבוזה חטא אדה"ר, ואזי כל דרכו נכשלה, נכשל, נש-כל. ואזי לא עלה בידו כלום, כל-ום. בחינת כליון, כל-יון. וכאשר הכשלון בסוף ההתפשטות, אזי הוא בבחינת כלאים, כל-אים. והיינו שלא נעשה צרוף כל החלקים יחדיו באופן מבורר ומסודר, אלא נעשה באופן מעורב

ונקודת המעבר מן הראשית, יכול, שכל, כנ"ל, לנקודת האחרית, כל לשון כלות, כללות הכל בסופו, הוא נקרא הליכה, הלך, ה-כל. והא בחינת רוכל, רו-כל, מעביר מן השורש לתכלית, כל-תית. וזהו בחינת מלאך, מא-כל, כי מהותו שליחות, הולך ממקום למקום.

מדור רל"א שיערים

ו-ל

ונבדל חלק התיקון מהקלקול, נבדל יעקב מעשו.

ואזי הלך יעקב לדרכו, ללז, לו-ז. ועיקר זמן הבירור בכל שנה ביוה"כ, שני שיערים שוים שמטילים עליהם גורלות. גורל, גר-לו. ואז מלבין הלשון האדום במקדש. לשון, לו-שן. וע"ש כן נקרא לבנון, שמלבין עונותיהם של ישראל. לבנון, לו-בנן. והוא בפתח האולם, לו-אם. ששם היה בחינת וילון, לו-יון. ועיקר ההקרה בביהמ"ק, קרבן עולה, לו-על. שמעלה את הל"ז הנפול. ועם הקורבנות איכא שירת הלויים, לוי, לו-י, ושורשו בקול קול יעקב. קול, לו-ק. ועיקר אור התיקון לעת"ל יאיר ע"י אליהו, לו-איה, שהוא איש שלום, לו-שם, והוא יבשר על הגאולה, לו-גאה, ויבשר על ביאת תרי משיחין ומשה, שהם חוט המשולש לא במהרה ינתק. משולש, לו-משש. ואזי יבנה ביהמ"ק בחדש בול, לו-ב, אור חדש על ציון תאיר.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: לוי, חלום, לו, חליו, אבשלום, אבלות, אוחיל, אויל, אוכל, אויל, אולם, אולת, אוריאל, אילו, חלו, אלון, אלון, אלוה, אליהו, אליהוא, אליו, אלמוני, אשכול, אתמול, אשקלון, אילון, אילות, אלוש, בתולים, גבול, גדול, גולה, גורל, ולד, הוללות, גוללים, בול, זבולון, חול, חלון, ירושלים, לוט, כסלו, בלול, מלון, מלכות, מצולה, משעול, עול, עולה, קול, שאול, שול, שלוה, שלום, שלושה, בתואל, תועלת, גדליהו, גומל, גול, גוזל, גולן, גלגול, גלות, גלמוד, גמול, גליון, דגול, דלות, הועיל, הולם, חוילה, חלף, יובל, יכול, לבוש, לבונה, לולאות, לבנון, מבול, מול, מושל, מנעול, נלוה, שולמית, בלול, לשון, לולב, לוב, טלוא, חמול, וילון, כלוב, כליון, לוד, לוז, מחלון, מלואים, לוה, עולל, זולת, חוילה, חבול, חולי, חולק, חולש, חתול, טבול, יחולל, כבול, לולא, לוט, לוטה, שמואל, מועיל, זולל, מכלול, מלוח, עולם, עגול, עגול, סלול, עולה, פגול, פלוא, פול, פנואל, צוריאל, צולל, צלמון, קלוי, רעואל, שובאל, שולח, שועל, שכול, שקול, שתול, תלוי.

נודע עד מאוד אמרם ז"ל, שאור שברא הקב"ה

שימש ל"ו שעות, יום השישי, ליל שב"ק, יום שב"ק, וזהו במדרגת זמן. ובמדרגת מקום, זהו ביהמ"ק שנקרא אורו של עולם, כמ"ש ריש מסכת ב"ב. ונמצא בירושלים, לו-ירשם. ונקרא אוריאל, לו-אריא. ונקרא בית מלון, כמ"ש צדיק זה בא לבית מלוני. מלון, מן-לו. כי שם גנוז ומאיר אור הראשון, ולכך במקום זה חלם יעקב את החלום. חם-לו. ובבחינת נפש הוא כנסת ישראל, שהם בחינת כלה בתולה של הקב"ה. בתולה, לו-בתה, והוא ית"ש בחינת אלוף נעוריה. אלוף, לו-אף. אולם בקלקול נהפך מכלה בתולה, לאלמנה, היתה כאלמנה. ונעשו דרכי ציון אבלות, אבת-לו. ויצאה כנסת ישראל לגלות, לו-גת. וכנסת ישראל כאלמנה גלמודה, לו-גדהם. ובמקום ביהמ"ק ראו שועל יוצא מבית קודשי הקודשים, כמ"ש שלהי מכות. שועל, לו-עש. ובחודש חשון הנקרא בול, ב - לו, התחיל המבול, ופסקו המאורות לשמש, ההיפך הגמור מלוי שעות שהאיר אור בתחלה.

והנה בשורש אור זה היה ראוי שיהא תדיר, אלא כאמרם ז"ל שצפה הקב"ה במעשיהם של רשעים ועמד וגנזו. ותחילת הרשע חטא אדה"ר, שאכל מעץ הדעת. אוכל, אך-לו. ולחד מ"ד אשכול היה, לו - אשך. ושורש חטא עץ הדעת, בבחינת אין אדם חוטא אא"כ נכנסה בו רוח שטות, אולת, את-לו. והוא בחינת אויל, אי-לו. ותולדת החטא, היפך כובד ראש, הוללות, לו-הלות. ונהפך קודש לחול, ח-לו, חילול של הל"ו. ושורש החטא, כמ"ש חז"ל "מין היה", במקום עבודת אלקים, עבודת גלולים, לו-גלים. והפך מאדם דקדושה לבחינת אדם בליעל, בלי-עול, ע-לו. ומעשיו מעשי עולה, לו-עה. ועשרה דורות אחריו נח, שהיה ראוי שיהא תיקון, ולא הושלם, ונעשה מבול, לו-מב, בחודש בול, לו - ב.

ושורש התיקון כנסת ישראל כנ"ל, והתחיל כאברהם, ובירר מאת בית אביו את רבקה בת תואל, לו-אבת. ובן אחיו לוט, לו-ט. ועיקר התיקון ביעקב שלקח את צאן לבן, את ש"טלוא, אט-לו. ונתקן בפרט בלוי, לו-י. וכן בזבולון, לו-זבון.

מדור קבלה

בלביפדיה קבלה
אשכול
מילון ערכים בקבלה
אשכול

בלבביפדיה קבלה אשכול

אור א"ס

אמרו (שבת, פח, ע"ב; שה"ש, א, סב) בן נזירא אומר, אשכול זה הקב"ה, איש שהכל בו. בא"ס יש הכל, כמ"ש ר' עזריאל רבו של הרמב"ן, שאם אתה אומר שאין גבול בא"ס, נמצא אתה מחסרו מן הגבול, ובהכרח יש בו הכל, הן אין סוף, והן גבול. ועיין סוטה (מז, ע"ב).

ועיין מאירת עינים (בשלח) וז"ל, תמיד יהא שורש כוונתך קשור ומיוחד בכל לאין סוף, כשלהבת הקשורה בגחלת, וכענבים באשכול, כן יהיו כל ' ספירות מיוחדות במחשבותיך מאין סוף לאין סוף, עכ"ל. ועיין פרדס רימונים (שער כא, פ"ה).

ויש ע' שמות לקב"ה, ואחד מהם אשכול הכופר. עיין לקח טוב (שה"ש, הקדמה).

צמצום

סחיטת אשכול, הוא תנועת צמצום האשכול, ונעשה האשכול מצומצם, והיין יוצא לחוץ. והוא בחינת מצרים שיצאו בני ישראל לחירות, ד' כוסות, יין יצא לחוץ, ומצרים נעשה מיצר, מצומצם. ואמרו (חולין, צב, ע"ב) הבשילו אשכולתיה ענבים, הגיע זמנה של מצרים לשתות כוס התרעלה. וכן האשכול לאחר סחיטתו נעשה ריקן, חלל פנוי. ונקרא פסולת יקב. עיין רש"י (סוכה, ט, ע"ב), ועוד רבות.

קו

שדרת האשכול, כצורת קו. ועיין ערך קטן יושר. וכן במרגלים, נשאו האשכול ב"מוט" צורת קו. אולם עיין ריב"א (במדבר, יג, כג) וז"ל, דסתם מוט דקרא היינו שני בדים, אחד מימין ואחד משמאל, עכ"ל, עיי"ש. ועיין סוטה (לד, ע"א).

עיגולים

עגל. ואמרו (שבת, פח, ע"ב) אשכול הכופר דודי לי בכרמי עין גדי, מי שהכל שלו מכפר לי על עון גדי. וכן צורת ענבים, קרוב לעגול. וכן צורת ביצים כמ"ש בסוף פ"ק דב"ב. ואמרו (ביצה, ז, ע"א) מן האשכול של ביצים. ואמרו (ע"ז, עה, ע"ב) איתמר, ע"ה שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות, רבי ור' חייא, חד אמר אשכול וכל "סביבותיו" טמאין, וכו', עיי"ש.

ומצד התיקון, כתב בחדסד לאברהם (מעין א, נהר יט) וז"ל, ארז"ל, וכו' ואשכול הענבים (בגודלו) כמו העגלים, עכ"ל. לשבח.

יושר

ג' קוים. עיין שפתי חכמים (ויקרא, יט, י) וז"ל, האשכול יש שממנו יוצאים מהשורה שלו פצולים מכאן ומכאן, וכו', ויש ממנו שאין פצולים יוצאים ממנו כלל, אלא גרגרי ענבים תלויין מהשדרה שלו, ויורדין מראש האשכול עד סופו, עכ"ל.

צורת כרם, שורות שורות.

ועיין ריב"א (במדבר, יג, כג) באופן נשיאת המרגלים את האשכול, וז"ל, ראשה אחד על מוט אחד לימין, וראשה השני על מוט אחד לשמאל, והאשכול תלויה למטה באמצע בין שני המוטות, וכו'. ושם פרש"י, שהמוטות היו מושככים באלכסון, עכ"ל. ועיין כתובות (קיא, ע"ב) ג' מאות אשכולות.

בחלום שר המשקים כתיב (בראשית, מ, א) ובגפן שלשה שרגים והיא כפרחת עלתה הבשילו אשכולתיה ענבים.

שערות

עשו איש שעיר. ועליו כתיב (בראשית, כז, ב) למה "אשכל" שניכם יום אחד. עיין סוטה (יג,

ע"א). ועיין כתבי רמ"מ משקלוב (ליקוטים, דף שלג) אשכול, שהוא גימט' ז' פעמים אדום.

עתיק

היין גנוז באשכול, וע"י הסחיטה נעתק ממנו.

אריך

עיין עוקצין (פ"א, מ"ג), וברע"ב ובתפא"י שם, דבפרכיל רק עד טפח הוה יד, ובאשכול אפילו "ארוך" הרבה הוה יד.

אבא

עיין קהלת יעקב (ערך אשכול) וז"ל, אשכול הכופר, גימט' כתר אמא ואבא, עכ"ל, עיי"ש.

אמא

כתיב (שה"ש, ז, ח) ושדיך לאשכולות, ופרש"י (שם) וז"ל, דניאל חנניה מישאל ועזריה, שהיו לך כשדים לינק מהם, דמו לאשכולות שמשפיעות משקה, כך הם השפיעו להניק וכו', עכ"ל. ועיין זוה"ק (שמות, כז, ע"ב) ואשכול הכופר דודי לי (שה"ש, א, יד) אשכול דא אימא עלאה. מה אשכול מתקשט בכמה עלין בכמה זמורות לישראל דאכלין ליה, הכי שכנתא עלאה מתקשטת בכמה קשוטין דשמונה כלים. ולכך נטלו שמונה את האשכול. ועיין רמ"ז (במדבר) שאשכול הוא יסוד אמא. ועיין שה"ש"ר (ז, טו) ויהיו נא שדיך כאשכולות הגפן, זה פרץ וזרח.

וח"ו, על צד הקלקול אמרו (זוה"ק, תיקונים, עב, ע"ב) שדים דילה אינון אשכולות מרורות וכו', עיי"ש. ועיין עץ חיים (שער לח, פ"ג) וז"ל, סוד אשכול ענבים, רגלי לאה, סוד עקב ענוה, גימט' ענבים, עכ"ל. ועיין עץ הדעת טוב (בחוקתי) וז"ל, אחר הולדם ממעי אמו ונבצרו ויצאו משם לחוץ, ונקרא בציר כדמיון האשכול הנבצר מן הכרם, עכ"ל.

ז"א

ז"א, תחילה עובר, ואח"כ יונק. ועיין שפתי חכמים (ויקרא, יט, י) וז"ל, לשון עולל ויונק, כלומר האשכולות הקטנות.

באשכול יש קיבוץ גרגרי ענבים יחד, בחינת ז"א, קיבוץ ו"ק יחד. עיין רבינו בחיי (דברים, לב, יד) וז"ל, וידוע כי הגרגרים נקראו ענבים, ואשר

אזן

אשכול רחב למעלה, וצר למטה. וזהו צורת אח"פ, רחב למעלה, אזנים, וצר למטה, אף ופה.

חוטם

עיין רש"י (שה"ש, א, יד) וז"ל, אשכול הכופר - יש בושם ששמו כופר, כמו (שם, ד) כפרים עם נרדים, ועשוי כמין אשכולות, עכ"ל. ומקור דבריו בלקח טוב (שם).

אמרו (שה"ש"ר, ג, י) תני, בית אבטינס היו בקיאין במעשה הקטרת בפיתום הקטרת והיה מעלה עשן, וכו', של בית אבטינס היתה מתמרת "ועולה" כאשכול עד הקורות, ואח"כ פוסה ויורדת כמקל. ועיין ילק"ש (שה"ש, א, תתקפג) אשכול - שמתמרת עד הקורות, "ויורדת" כאשכול.

פה

גביע, גימט' פה. ועיין זוה"ק (ח"ב, קעב, ע"ב) חלונא רביעאה איהו חלון דאקרי גביע, וביה נפקא ככוכבא חד דאקרי לחכמין אשכול הכופר, בגין דהכי נפיק כאשכול, נציץ נציצין כענבין בכופרא.

בפה נגלה אות ד'. ואמרו (ב"ר, נח, ד) ותמת שרה בקרית ארבע - ד' שמות נקראו לה, אשכול, וממרא, קרית ארבע, חברון. ולמה הוא קורא אותה קרית ארבע, שדרו בה ד' צדיקים, ענר אשכול וממרא אברהם, ונמולו בה ד' צדיקים, אברהם ענר אשכול וממרא, ועיי"ש עוד בחינת ארבע.

עינים - שבירה

כתיב (במדבר, לב, ט) ויעלו עד נחל אשכול ויראו את הארץ.

השחתה - שבירה. וכתיב (ישעיה, סה, ח) כה אמר ה' כאשר ימצא התירוש באשכול ואמר אל תשחיתהו, כי ברכה בו.

חכמה

אשכול, או-שכל. ועין רש"י (ישעיה, סה, ח). וסוף מעשה ב"מחשבה" תחילה. ועין רש"י (דברים, א, כד) וז"ל, עד נחל אשכול - מגיד שנקרא ע"ש סופו, עכ"ל. ואמרו (חולין, צב, ע"ב) אשכולות שבה, אלו ת"ח. ועין ציוני (וזאת הברכה) וז"ל, בראשית - וכן תרגם יונתן, בחכמתא, והוא האשכול שהכל תלוי בו, והם ל"ב נתיבות חכמה, עכ"ל. ואמרו (לקח טוב, שה"ש, ז, ח) ושדיין - אלו ת"ח שמלמדין תורה לישראל, שמניקים את ישראל חכמה. כשם שהשדיים מניקים את התינוק חלב והם נקראו אשכולות, כענין שנאמר אין אשכול לאכל ביכורה אותה נפשי.

בינה

כתיב (במדבר, יג, כג) אשכול ענבים. ויוצא ממנו יין, בחינת בינה. ועין חולין (צב, ע"ב) הבשילו אשכולותיה ענבים, אלו נסכים. ועין קהלת יעקב (ערך אשכול). ובינה מידה שמינית. ועין רש"י (במדבר, יג, כב, ומקורו סוטה, לד, ע"א) שמונה נטלו אשכול. ועין מושב זקנים שם, שהיו ד' מוטות, שתי וערב, וכל מוט בשני ראשיו אוחז אחד, הרי ח'. ועין זוה"ק (בראשית, קצב, ע"א) הבשילו אשכולותיה ענבים, דא הוא יין דאתנטייר בענבייהו מששת ימי בראשית. ועיי"ש (רלה, ע"ב).

ואמרו חז"ל שלכך נסמך פרשת ניסוך היין לפרשה של מרגלים, שניסוך היין מכפר על אשכול ענבים של מרגלים. ועין קהלת יעקב (ערך נחל אשכול).

ענוה. ועין ויק"ר (לו, ב) מה הגפן הזו, יש בה אשכולות גדולות וקטנות, הגדול מחבירו נראה כאילו נמוך מחברו, כך ישראל, כך מי מהם יגע בתורה וגדול מחבירו בתורה נראה נמוך מחבירו.

דעת

עין עוד ישרש יעקב (כללים בסוד לאה ורחל) וז"ל, אשכול, שכו-אל, בסוד שכ"ה דינים עם הכולל, שכ"ו, עכ"ל. והם בלאה - בינה.

ואמרו חז"ל (פתרון תורה - שלח) שלקחת המרגל משאכול א"י, מעורר את חטא עץ הדעת.

נתלים בהם עמהם כאחד יקרא אשכול בלשון תורה, ובלשון חז"ל, פרכיל, עכ"ל. ועין רש"י (סוכה, יג, ע"ב) פרכילין - זמורות. ועין רמב"ם (עוקצין, פ"א, מ"ג), ועוד.

ז"א, י"ב גבולי אלכסון, שורש לי"ב שבטים. ואמרו (חולין, צב, ע"א) אשכולותיה אלו השבטים.

נוק'

שכינה. ועין אבן עזרא (שה"ש, ב, כ) וז"ל, אשכול הכופר - משל על השכינה, עכ"ל. וכמ"ש (שם, א, יד) אשכול הכפר דודי לי.

תחילה הייתה הנוק' בסוד זנב. ועין עוקצין (פ"א, מ"ג) וזנב של אשכול שרקנו. ועין ויק"ר (יא, ז) התחיל לזנב באשכולות.

שבת. ואמרו (ב"ר, כט, ב) ר' סימון פתח, כה אמר ה' כאשר ימצא התירוש באשכול ואמר אל תשחיתוהו כי ברכה בו, מעשה בחסיד אחד שיצא לכרמו בשבת וראה עוללה אחת וברך עליה, אמר כדאי היא העוללה הזו שנברך עליה, כך כה אמר ה' כאשר ימצא התירוש באשכול.

בית, בית המקדש. ואמרו (שה"ש, זוטא, א, יד) אשכול הכופר דודי לי, זה בית המקדש. עיי"ש עוד לשונות.

כתר

כתר - כרת. (ובלשון ארמית - תרך - גרוש). וכתוב (במדבר, יג, א) "ויכרתו" משם זמורה ואשכול ענבים. ושם (שם, כד) למקום ההוא קרא נחל אשכול על אדמת האשכול אשר כרתו משם. ועין רמב"ם (עוקצין, פ"א, מ"ג) וז"ל, ופרכיל - נקרא שבט משבטי הגפן שנכרת, ובו אשכולות ענבים תלויים ממנו וקבוצין פרכילין, עכ"ל.

ובסוד הארת כתר, מאיר ביוה"כ, וזהו בחינת אשכול ה"כפר". עין שערי ארוכה (אות ת) הכפר, אותיות כפרה. ועין שהש"ר (א, ס). והארת כתר, סוד סתר, כנודע. ועין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, דף רסח) ואשכול הכופר, בגימט' בסת"ר.

חסד

נחל אשכול, בנגב, בדרום. עיין אבן עזרא (במדבר, לב, ט) וז"ל, ויעלו עד נחל אשכול - כי העולם מצפון הלכו לנגב, עכ"ל.

אמרו (עוקצין, פ"א, מ"ג) עד האשכול כל שהוא. ועיין במד"ר (טז, טז) צפוי לפני הקב"ה, אשכול אוהבו של אברהם היה, ונקרא אשכול על אודות האשכול שעתידין ישראל לכרות ממקומו.

ועיין ספר השם, וז"ל, ושבעת המדות יקראו אשכול הכופר, והעליונות (ג"ר) צרור המור, עכ"ל.

מדת גדול. ועיין ילק"ש (דברים, לב, תתקנו) אין אשכול אלא גדול.

כלב בן יפונה, גלגול אליעזר, עבד אברהם. עיין ספר הגלגולים (פרק נח). וכלב נשא את האשכול (בזוה"ק כתוב כלב ויהושע, ובסוטה לד כתוב ח' שבטים, ובבמד"ר (טז, יד) כתוב שכלב גרם להם ליטול). עיין גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו (אות ע', ט). ועיין גליא רזיא, אליעזר הוא אשכול. ועיין כתבי רמ"מ משקלוב שיש ה' מיני גרים, ענר, אשכול, ממרא, אליעזר, הגר, והם נדבקו באברהם אבינו, עיי"ש. ועיין עוד בדבריו (דרוש על סדר ההשתלשלות, דף רפו. וביאורי הזהר, דף קכב, ועוד).

גבורה

יצחק. ועיין רש"י (בראשית, כב, כ) וז"ל, היה אברהם מהרהר ואומר, אילו היה בני שחוט כבר היה הולך בלא בנים, היה לי להשיאו אשה מבנות ענר אשכול וממרא, עכ"ל. ועיין שהש"ר (א, ס) אשכול זה יצחק שנכפת על המזבח כאשכול. ועיין עוד ברש"י (שם, כד, ח) וז"ל, ונקית משבועתי וגו' - וקח לו אשה מבנות ענר אשכול וממרא (קידושין, סא). עכ"ל. ועיין זהר חדש (לך לך, מדרש הנעלם, ד"ה וישמע). אשכול, אש-כול. עיין קהלת יעקב (ערך אשכול). ועיין ספר הליקוטים (וירא, יח) שענר ואשכול גבורות בלתי ממותקים.

זהב. ואמרו (חולין, צ, ע"ב) דתנן, גפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל ומודלה על גבי

כלונסות, וכל מי שהיה מתנדב גרגיר או אשכול מביא ותולה בה.

דם. ועיין רקאנטי (בראשית) וז"ל, ותרם האשה - ראתה דם כשסחטה ענבים מאשכול הכופר, אירע בה מדה כנגד מדה, עכ"ל.

תפארת

עיין תרומת הדשן (ויקרא, יט, י) וז"ל, פירוש כתף, גרגרים, והשלישי יושב עליהם כדרך אשכולות רצופים בגרגרין, עכ"ל. ובעומק, חכמה ובינה, וכתר על גבם. חסד וגבורה, ות"ת ביניהם. נצח והוד, ויסוד תחתם, ביניהם. וניקוד ת"ת, סגול. ועיין פרי מגדים (מש"ז, או"ח, א) וז"ל, סגול, ג' נקודות ביחד דומה לאשכול ענבים, ומתרגמינן בירושלמי אשכל ענבים, סגולתא דענבין, עכ"ל.

רחמים. ואמרו (חולין, צב, ע"א) ובקשו רחמים האשכולות על העלין, שאלמלא העלין לא יתקימו האשכולות וכו'. ועיין זוה"ק (שמות, קעב, ע"ב) בחלון הנקרא אשכול, רחמים. ובפרטות, דרשו אשכול על התורה, כמ"ש (זוה"ק, ח"ג, קס, ע"א) ויבאו עד נחל אשכול, אלין אינון מלי אגדה דרשה, דתליין מסטרא דמהימנותא.

נצח

נו"ה, רגלים, שורש מרגלים. וכתוב (במדבר, יג, א) ויבאו (מרגלים) עד נחל אשכל ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים.

ועיין חמדת הימים (שב"ק, פ"ה) וז"ל, ביאור בתוספתא (וארא, כז) אשכול הכופר דודי לי, אשכול דא אמא עילאה. ואשכולות - הם נצח והוד, עכ"ל. ועיין זוה"ק (פנחס, רלו, ע"א) ובקלקול, זהו אשכולות מרורות. עיין קהלת יעקב, ערך אשכולות.

הוד

נו"ה, רגלין, ממונו של אדם המעמידו על רגליו. וכתוב (בראשית, יד, כד) ענר אשכל וממרא הם יקחו חלקם. ועיין לקוטי תורה (שם) וז"ל, אשכול הוא סוד שם הפרנסה, עכ"ל. עיין היכל הברכה (שלח, ד"ה נחל אשכול).

נפש

מעשה. ועיין רש"י (מכה, ז, א) וז"ל, אין אשכול לאכול - כתרגומו, לית גבר דביה עובדין טבין, עכ"ל. ועיקר גדר מעשה, גדר מלאכה. ועיין רש"י (ביצה, לה, ע"א, ד"ה היה אוכל באשכול) וז"ל, וסתם אשכול לאו גמר מלאכה היא, דסתם ענבים לדריכה קיימי, עכ"ל.

רוח

עיין רש"י (ב"ב, סט, ע"א) וז"ל, קנים המחולקין - מפוצלין שמעמידים תחת הגפנים, כדי שיהיו הגפנים זקופין, והאשכולות תולין באויר ולא יתקלקלו בקרקע, עכ"ל.

עיין רש"י (חולין, צב, ע"א) וז"ל, עלין - שבגפן סובלין הרוח ומגינים על האשכולות שלא יכם שרב ושמש ורוחות, עכ"ל.

נשמה

עיין רמ"ז (בראשית) וז"ל, והבשילו אשכולותיה ענבים, סוד נשמת הצדיקים, וכנזכר לעיל קצ"ב, עכ"ל. ועיין מגלה עמוקות (ויגש) וז"ל, שקודם שחטא אדה"ר היו הנשמות תולין בענבים כאשכול, ומשבאה חוה וסחטה ענבים והביאה לו ותתן גם לאשה, קלקלה העיסה ונטמאה ופרסה נדה, וגרמה אשכולות מרורות למו, עכ"ל.

חיה

אשכול מחובר למקור חיותו, הזמורה. משא"כ, ענבים לעצמם.

יחידה

עיין רש"י (קידושין, נד, ע"ב) וז"ל, עוללות - אשכול שאין לו פסיגין, אלא אחת היא כולה, עכ"ל.

וכלב ויהושע, סוד יהודה ויוסף, מזרעם, נתחברו ונעשו לאחד באשכול לשיטת הזוה"ק (דלא כסוטה לד), שאמרו (במדבר, קס, ע"ב) ר' אבא אמר, כרתו ההוא אשכול, אתו לסלקא ליה, לא יכילו, אתו לנטלא ליה, לא יכילו, אתו כלב ויהושע נטלו ליה ואזדקף על ידייהו.

עיין ספרא (קדושים, ג) גרגיר "יחיד", ר' יהודה אומר אשכול, וחכ"א עוללות.

בנים. והאדם שמתו בניו נקרא שכול. וכמ"ש (בראשית, כז, ב) למה אשכל שניהם יום אחד. ועיין מגלה עמוקות (תולדות) וז"ל, למה אשכל שניהם ביום אחד, רמזה ע"ס אשכול של מרגלים, דאיכא שם, ויבא עד חברון, לא קאמר ויבואו, אבל רמז על שטן שבא שם ובלבל י' מרגלים ונתקלקלה העיסה, עכ"ל. ומעין כך בשפתי כהן (דברים, ג, כא).

יסוד

ברית. וענר אשכול וממרא, בעלי "ברית" אברהם (בראשית, יד, ב). ואברהם שאלם אם למול עצמו. עיין ילק"ש (שם, יד, עג). ויתר על כן יש מדרש אגדה (עיין שפתי חכמים, בראשית, יח, א) שמל את אשכול ואת ענר ומתו.

אשכול, אשו-כל. מדת יסוד, כל. ועיין קהלת יעקב (ערך אשכול). ואמרו (חולין, צב, ע"א) הבשילו אשכולותיה ענבים, אלו הצדיקים שמכל דור ודור. ובפרטות, אשכול תמרים, צדיק כתמר יפרח. ועיין זוה"ק (בראשית, קצב, ע"א). וכן (ח"ג, רלו, ע"א) אמרו, ואינון אשכולות דצדיק, וצדיק עץ פרי. ובתיקונים (קלד, ע"א) זאת קמתך דמתה לתמר ושדיך לאשכולות, מאי לתמר, לההוא דאתמר ביה צדיק כתמר יפרח. ועיין ספר הליקוטים (וירא, יח) וז"ל, אשכול הוא יסוד שנקרא שד"י, ומוריד החסדים שהם בתוך אה"ה של אמא, שריבוע עולה דם, א"כ שדי ודם, עולה אשכול, עכ"ל.

מלכות

בטבע הבריאה ב' פירות יש בהם בטבע יצירתם אשכולות, ענבים ותמרים, ר"ת ע"ת, בחינת מלכות, לכל זמן ועת. ועיין ערכי הכינויים לרמ"ז (אות נר"ו) וז"ל, נחל אשכול, היא ספירת המלכות, עכ"ל, עיי"ש הטעם. ועיין ספר הפליאה (ד"ה וראה והבן מענין הראיה) וז"ל, והענבים בעטרה, יען שהיא כלולה באשכול הכופר דודי לי וכו', שכל הבנין דומין לאשכול ענבים, כי העשר ספירות אדוקות זה עם זה ואין שום פירוד ביניהם, כי הספירות כולם הם כאשכול אחד שהכל תלוי באותו אשכול, עכ"ל. ומעין כך בברית מנוחה (הדרך השניה) וז"ל, כל המאורות מורכבים, והוא נראה כמו אשכול, עכ"ל. ועיין ציוני (בראשית).

מילון ערכים בקבלה אשכול

שהיא למטה מכל הספירות. ונקראת אשכול, בעבור שיש לה אחיזה ושפע מלמעלה כמו האשכול, עכ"ל. ומצד כך אמרו רבותינו, שכלב נטל את האשכול דייקא. ועיין רמ"ע מפאנו (גלגולי נשמות, אות ע, אות ט, ערך ענר אשכול וממרא). וכן הוא ברמח"ל (מאמר הגאולה) וז"ל, ותדע שהשכינה היא הנקראת כרם, בהיות התחתונים בה כענבים באשכולות, עכ"ל. ובחולין (צב, ע"א) אמרו, אשכולותיה, אלו השבטים. ועיין קהלת יעקב (ערך אשכול).

וכתב רמ"מ משקלוב (ליקוטים, ליקוט עד) וז"ל, סוד אשכול הכפר, גימט' אכתריא"ל, שבו היחוד בסוד הקטרת לפני ולפנים כנודע (עיין ברכות, ז, ע"א), וקטרת מן בג"ד כפר"ת שהם ז' כפולים, נגד אשכול, שהוא גימט' ז' פעמים אדום, עכ"ל. וזהו שורש אשכול של קדושה. ועיין ספר הפליאה (ד"ה וראה והבן מענין הראיה) וז"ל, שכל הבנין דומין לאשכול ענבים, כי בעשר ספירות אדוקות זה עם זה ואין שום פרוד ביניהם, כי הספירות כולם הם כאשכול אחד שהכל תלוי באותו אשכול, עכ"ל. ויסוד זה שכל הבריאה בצורת אשכול, נכתב בכמה מקומות בדברי רבותינו.

וכתב במגלה עמוקות (ויגש, ד"ה אל תירא מרדה מצרימה) וז"ל, יין ישן, גימט' ת"ל, תיקנו במצרים אותן ת"ל היין ישן, מן אשכולות מרורות לנו. וז"ס כוס של ברכה על יין מלא, נוטריקון אשכולות מרורות לנו, לתקן זה, עכ"ל. וכתב בישרש יעקב (כללים בסוד לאה ורחל) וז"ל, ואל זה הוא הממתיק לשכ"ה דינים דידה, ונעשית צירוף אשכול, שכ"ו-אל, שכ"ו הוא שכ"ה עם הכלל כמו שכתב הרב (לקוטי תורה, בהעלותך, בסוד אשה כושית כוש) דמשה, עכ"ל.

כתב בספר הליקוטים (וירא, יח) וז"ל, אשכול, הוא יסוד (הנקרא כל, אש - כל), שנקרא שד"י, ומוריד החסדים שהם בתוך אהי"ה של אימא, שריבוע אהי"ה עולה ד"ם כמו שידעת (בחינת דם - יין, אל תירא יין יתאדם), א"כ שד"י וד"ם עולה בגימט' אשכול, עכ"ל. ועיין ליקוטי תורה (שם).

וכנגד אשכול דקדושה יש אשכול דקלקול, וכמ"ש בספר הליקוטים (ויצא, לו) וז"ל, כשנשברו הכלים של נקודות ז"א, שהוא שמש, הנה בין השמשות שלו דהיינו בין הסדרים, נבראו השדים, קודם המתקלא של קדושת היום. וידוע בסוד אלדד ומידד שנתבאר במקומו, כי שם אלקים הוא הממציא שדים לאדם (סוד שד"י - שדים, כנודע), שכנגדה בלבד יש אשכולות מרורות, שמהם אחיזת המזיקים מבחוץ, כטעם אלהים אחרים, עכ"ל. ועיין רמח"ל (משכני עליון, הקדמה, ד"ה כאשר האיר אור) . ולשם (ספר הדע"ה, ח"ב, דרוש ד, ענף כא, סימן א, ד"ה והנה בהנשיון). ועמק המלך (שער יד, פרק צב).

אולם ברמ"ק (פרדס רימונים, שער כג, פ"א, ערך אשכולות) כתב וז"ל, אשכולות - הם נצח והוד, שהם אשכולות לצדיק שבו הוא נמשך סוד היין המשומר בענביו, והוא הדורך אותו בגת ע"י היחוד, הם נצח והוד, והם נקראים כן בהיותם מלאים תירוש ויין להמשיך לצדיק בסוד היחוד. וכנגד אלו הקדושים, יש שנים מבחוץ, והם נקראים אשכולות מרורות למו (דברים, לב), והם לשון שכולה וגלמודה (ישעיה, מט, כא), שהם נמשכים מארץ משכלת, והארץ כבגד תכלה (שם, נו, ו) לילית הרשעה, עכ"ל. ומקור דבריו מבואר בזוה"ק (וארא, כז, ע"א, תוספתא) שאמרו, אשכול, דא אימא עילאה, ואשכולות הם נו"ה. ועיין עוד בדבריו שם (ערך גפן, וערך יין).

אולם ברמ"ז (ערכי הכינים, אות נו"ן, אות שכ"ד) כתב וז"ל, נחל אשכול, היא ספירת המלכות,

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית
אשכול-אשכולא-אשכולא-אשכולא-
אשכולא-אשכולא-אשכולא-אשכולא

מילון ערכים בארמית

אשכול-אסכולא-אשקולא- אסקולסטיקא-אסקולוסטיכא

ושורשו באשכול ענבים, מלשון שכל. והבן, יין בגימט' שבעים, כמ"ש חז"ל. והוא שורש ששכל התורה בלשה"ק מתפשט לשבעים לשון. ונגלה הדבר באשכול ענבים, שיש בו גרגירים רבים, והיינו שכל גרגיר הוא בחינת תרגום ההשכלה לפנים נוספות. ולפ"ז בעומק, איש האשכולות שעליו אמרו שהכל בו, היינו שידוע בשבעים לשון. וכתב רמ"מ משקלוב (ביאורי זוהר, קי) וז"ל, ז' פעמים אדום בסוד אשכול, מזומן להיות משכיל, עכ"ל.

וכתיב (בראשית, מ, י-יד) ובגפן שלשה שריגים והוא כפרחת עלתה נצה הבשילו אשכולותיה ענבים וגו', ויאמר לו יוסף זה פתרונו, שלושת השריגים שלשת ימים הם, בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר הייתי משקהו, כי אם זכרתי אתך כאשר יטב לך ועשית נא עמדי חסד והזכרתי אל פרעה והוצאתני מן הבית הזה. וכך באמת לבסוף מכח שר המשקים יצא יוסף מבית האסורין לפני פרעה, ואזי בא גבריאל ולימדו ע' לשון כמ"ש חז"ל, בכדי שיוכל לעמוד בשלמות לפני פרעה. והבן מאוד, שדייקא מכח פתרון יוסף את החלום של הבשילו אשכולותיה ענבים, זכה מכח כך יוסף ללמוד ע' לשון ששורשו באשכול ענבים, יין גימט' שבעים, כנ"ל.

כתב בערוך ערך אשכול, וז"ל, (סוטה, מז, תמורה, טו), משמת יוסי בן יועזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים, בטלו האשכולות, מאי אשכולות, א"ר יהודה אמר שמואל, איש שהכל בו, כלומר תורה ויראה וענוה וכיוצא בהן. א"ב, פירוש, בלשון יוני ורומי בית הלומד, עיין ערך אסכולא, עכ"ל.

וכתב בערוך ערך אסכולא, וז"ל, בפסיקתא דבחדש השלישי, א"ר לוי, לבן מלכים שעמד מחליו, אמר המלך ילך לאסכולי, אמר המלך עדין לא בא זיוו של בני מחליו והוא הולך לאסכולי וכו'. ובילמדנו, באספה לי, משל למלך שהיה לו בן ועשה לו פדגוג, והיה אותו הפדגוג מוליכו לאסכול, פירוש, כנסת שמלמדין בה נערים, קורין אותה בלע"ז אשקול"א. א"ב, כן בלשון יוני ורומי למדנים. עיין ערך אסקולסטיקא, עכ"ל.

וכתב בערוך ערך אסקולוסטיכא, וז"ל, בב"ר, פרשת ויהי רעב בארץ, פרשה סד, ייעול ר' יהושע בן חנינא, שהוא אסקולוסטיכא דאוריתא. א"ב, פירוש בלשון יוני ורומי, למדן ושקוד בבית המדרש. ובירושלמי דברכות פרק תפלת השחר (פ"ד), ר' תנחום בר אסקולוסטיכא, אולי היה בנו של ר' יהושע, עכ"ל. ונקרא כן, הן מלשון הסתכלות, והן מלשון השכלה, בחינת שכל - סכל, ובארמית מתחלף ש-ס.

מדור ליקוטים

מחשבה

ליקוטים

מחשבה

אחד מהבני אלוקים נקראים "אשכול" - זה אותיות אש כל. כידוע, מדת ברית קודש נקרא כל, "כל אשר בשמים ובארץ", זה חיבור עליון ותחתון, שמים וארץ, אב ובנים. ובקלוקל, זה נעשה אשכול דקלוקל, זה שורש אש של מלחמה של עשו: "ותהי בית יעקב אש ובית יוסף להבה ותהי עשו לקש", זוהי מלחמה בין האש של יעקב ויוסף לאש של עשו.

(מתוך דע את מידותיך 099 חום)